

Markus Mäenpää

**KOKKOLAN PUHELIN OY:N RAPORTOINNIN TOTEUTTAMINEN
OPIFERUS TOIMINTOLASKENTA-OHJELMALLA**

**OPINNÄYTETYÖ
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma
2009**

**KESKI-POHJANMAAN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma

Tekijä: Markus Mäenpää
Opinnäytetyön nimi: Kokkolan Puhelin Oy:n raportoinnin toteuttaminen
Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla
Työn ohjaaja: Janne Lehtinen
Työn tarkastaja: Janne Lehtinen
Opintojen aloitusvuosi: 2005
Valmistumisvuosi: 2009 **Sivumäärä: 55 + 19**

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö toteutettiin Kokkolan Puhelin Oy:n toimeksiannosta. Kokkolan Puhelin Oy pyrkii automatisoimaan raportointiaan ja lyhentämään raportointiaikoja. Opinnäytetyön tavoitteena on tehostaa yrityksen raportointia oikea-aikaisen tiedon tarjoamiseksi päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on myös raportoinnin toteuttaminen Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla.

Opinnäytetyön viitekehyksessä käydään läpi yrityksen raportointia yleisellä tasolla. Viitekehykseen sisältyy myös selvitys eri raportointimenetelmistä ja – järjestelmistä sekä niistä tahoista, jotka raporteja hyödyntävät.

Kokkolan Puhelin Oy:lle tehdyssä työssä kartoitettiin ja osittain myös toteutettiin ne raportit, jotka voitaisiin jatkossa raportoida Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla.

Avainsanat: raportointi, toimintolaskenta, ajuri, laskentakohde, Opiferus

**CENTRAL OSTROBOTHNIA
POLYTECHNIC**

Degree: Degree Programme in Entrepreneurship and Business
Author: Markus Mäenpää
Name of degree work: Implementing the reporting of Kokkolan Puhelin Oy with
Opiferus Toimintolaskenta
Supervisor: Janne Lehtinen
Inspector: Janne Lehtinen
Starting year of studies: 2005
Year of graduate: 2009 **Number of pages:** 55 + 19

ABSTRACT

The degree work was carried out as a commission of Kokkolan Puhelin Oy. Kokkolan Puhelin Oy is trying to automate its reporting and reduce the reporting periods. This thesis aims to boost the company's reporting in order to be able to provide real time information for decision making. The aim is also to be able to carry out the reporting with a program called Opiferus Toimintolaskenta.

The frame of reference is about the company's reporting in general. The frame of reference also includes a report of different reporting methods and systems and about the users of the reports.

The reports that could be made with Opiferus Toimintolaskenta were examined and also partly carried out in the degree work.

Key words: reporting, activity-based costing, driver, cost object, Opiferus

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	2
1.2 Aiheen rajaus	3
1.3 Työn rakenne	3
2. YRITYKSEN RAPORTOINTI	4
2.1 Raportoinnin päätehtävät	4
2.1.1 Tilinpäätösraportointi	5
2.1.1.1 Tilinpäätöksen sisältö (FAS)	6
2.1.2 IFRS-raportointi	7
2.2 Raportointimenetelmät	9
2.2.1 Kustannusraportit	9
2.2.2 Kannattavuusraportit	10
2.2.3 Konserniraportit	11
2.2.4 Viranomaisraportit (teleoperaattorit)	12
2.2.4.1 Viestintävirasto	12
2.2.4.2 Kilpailuvirasto	14
2.3 Tietovarastot	16
2.4 Raportointityökalut	17
2.4.1 Talgraf	17
2.4.2 Navita Yritysmalli	19
2.4.3 Basware Business Planning	20
2.4.4 Opiferus Toimintolaskenta-ohjelma	21
2.5 Toimintolaskenta	21
3. ANVIA	24
3.1 Taustatietoja	24
3.1.1 Kokkolan Puhelin Oy	24
3.1.2 Kokkolan Puhelin Oy konserni	25
3.1.2.1 Anvia Securi Oy	25
3.1.2 Anvia Oyj konserni	25
3.2 Tuotteet ja palvelut	27
4. KOKKOLAN PUHELIN OY:N RAPORTOINNIN TOTEUTTAMINEN OPIFERUS TOIMINTOLASKENTA-OHJELMALLA	28
4.1 Työn lähtökohta ja tavoitteet	28
4.2 Softwave Ohjelmistot Oy	28
4.2.1 Yrityksen taustatietoja	28
4.2.2 Opiferus Toimintolaskenta	29
4.3 Kokkolan Puhelin Oy:n raportointi	31
4.3.1 Sisäinen raportointi	31
4.3.1.1 Kustannusraportointi	32
4.3.1.2 Kannattavuusraportointi	35
4.3.1.3 Laaturaportointi	42
4.3.1.4 Konserniraportointi	42
4.3.2 Ulkoinen raportointi	42
4.3.2.1 Viranomaisraportointi	43
4.3.2.1.1 Viestintävirasto	43

4.3.2.1.2 Kilpailuvirasto	50
4.3.3 Ajurit	50
4.3.4 Tietojen tuonti Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan	51
4.3.5 Käytössä olevat järjestelmät	51
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	52
LÄHTEET	54
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Alati muuttuva toimintaympäristö asettaa nykypäivän taloushallinnolle suuria haasteita. Tiedon olisi oltava saatavilla yhä nopeammassa aikataulussa, tarkemmalla tasolla ja usein entistä pienemmillä resursseilla. Nyky-yhteiskunnassa päätöksiä tehdään yhä enenevässä määrin pelkkien taloudellisten lukujen perusteella ja tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että tiedot, joiden perusteella päätöksiä tehdään, ovat totuudenmukaisia ja ajantasaisia. Taloushallinnon eri järjestelmät tarjoavat tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen apua, mutta myös prosessin muiden osa-alueiden toimivuus on oleellisen tärkeä taloushallinnon toimivuuden kannalta.

Talousjohtamisen tärkein tehtävä on varmistaa, että yritys saavuttaa taloudelliset tavoitteensa. Talousjohto suorittaa suunnittelutehtävänsä ensisijaisesti budjetoinnin kautta. Toteuttamistehtävä merkitsee talousjohdolle suunnitelmien päivittämisen toteuttamisen lisäksi taloudellisten mittareiden seuranta. Taloushallinto on talousjohtamista tukeva toiminto. Taloushallinnon raportoinnin tavoite on tuottaa tietoa yrityksen taloudesta talousjohdon päätöksentekoa varten. Raportoinnin osa-alueita ovat sisäinen raportointi ja ulkoinen raportointi. Raportoinnin ulkoisten käyttäjien tavoitteet liittyvät yrityksen laillisten velvoitteiden täyttämiseen ja yrityksen arvon määrittämiseen. Sisäisten käyttäjien tavoitteet liittyvät puolestaan tiedon välittämiseen sekä johdon toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttamiseen. (Taloudenohjaus 2005)

Taloushallinnon raportoinnin pääalueet voidaan jakaa kolmeen ryhmään, joita ovat vaihtoehtolaskelmat, tavoitelaskelmat ja tarkkailulaskelmat. Suunnittelua avustavien vaihtoehtolaskelmien tarkoitus on vertailla eri päätösvaihtoehtojen taloudellisia vaikutuksia. Lyhyen aikavälin vaihtoehtolaskelmia ovat muun muassa tuotannosuunnitteluun liittyvä vaihtoehtojen tuotantotapojen kustannuslaskenta. Pitkän aikavälin suunnittelua varten taloushallinto tuottaa muun muassa eri investointivaihtoehtoja vertailevia investointilaskelmia. Tavoitelaskelmilla tarkoitetaan eri aikaväleille ja toiminnoille laadittuja johdon tavoiteasetantaa tukevia laskelmia. Budjetointi edustaa yrityksissä tavoitelaskelmien päätyyppiä. Tarkkailulaskelmilla seurataan vaihtoehto- ja tavoitelaskelmien sisältämien tuotto- ja kustannuserien

toteutumista päätöksenteon jälkeen. Tarkkailulaskelmien tavoite on analysoida yrityksen kehitystä verrattuna asetettuihin tavoitteisiin. Taloushallinnon pääasiallisesti tuottamat laskelmat voidaan jakaa kustannus- ja hinnoittelulaskelmiin, budjettiin, tulosityksikkölaskentaan, investointilaskelmiin ja strategiseen sekä ympäristölaskentatoimeen. (Taloudenohjaus 2005)

Taloudenohjauksen onnistuminen vaatii tuekseen tarkan ja luotettavan kustannuslaskentajärjestelmän. Hinnoittelussa päätöksenteon tueksi tarvitaan tarkkaa tietoa siitä, kuinka kannattava kukin tuote ja asiakas on. Yleiskustannusten oikeudenmukainen kohdistaminen laskentakohteille on kustannuslaskennan suurin haaste. Volyyimisidonnaiset yleiskustannuslisät eivät anna oikeaa kuvaa kustannusrakenteesta, jos laskentakohteet ovat hyvin erilaisia ja kuormittavat resursseja eri tavoin. (Taloudenohjaus 2005)

Taloushallinto asettaa myös teleoperaattoreille erittäin suuria haasteita. Teleoperaattoreiden tuotteet ovat hyvin monimutkaisia ja asiakasmäärät suuria. Nämä seikat asettavat omat haasteensa yritysten taloushallinnolle ja raportoinnille. Lainsäädäntö on telealalla hyvin merkittävässä roolissa ja monille operaattoreille onkin asetettu Viestintäviraston toimesta kustannussuuntautuneet hinnoittelun velvoite tiettyjen operaattorituotteiden osalta. Tuotteiden aiheuttamisperiaatteiden mukaisia kustannuksia on kuitenkin hyvin hankala määritellä. Teleoperaattoreiden kustannuksista valtaosa on välillisiä kustannuksia ja näiden kohdistamiselle olisi löydettävä oikeat perusteet.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tämä opinnäytetyö on tehty Kokkolan Puhelin Oy:n toimeksiantona. Työn tarkoituksena on käydä läpi raportoinnin eri muotoja teoria-asteella. Tavoitteena on selvittää, mitkä Kokkolan Puhelin Oy:n raportit olisi jatkossa mahdollista toteuttaa Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla. Tavoitteena on myös muutamien tärkeimpien raporttien laatiminen Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla sen toimivuuden varmistamiseksi.

1.2 Aiheen rajaus

Opinnäytetyössä käsitellään raportointia yleisellä tasolla. Opinnäytetyön aihe on rajattu koskemaan lähinnä taloushallintoon liittyvää raportointia.

1.3 Työn rakenne

Opinnäytetyön ensimmäinen kappale on johdanto, jossa käydään läpi työn taustaa. Tämän jälkeen johdanto-kappaleessa käydään läpi opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite, sekä rajataan käsiteltävä aihe. Toinen kappale käsittelee yrityksen raportointia. Kappaleessa käydään läpi yrityksen raportoinnin tehtävät ja erilaiset raportointitavat ja – työkalut. Kolmannen kappaleen aiheena on Anvia. Tässä osuudessa esitellään hieman Anviaa ja siihen kuuluvia liiketoimintakokonaisuuksia. Neljäs kappale käsittelee Kokkolan Puhelin Oy:n raportointia Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla. Kappaleessa pohditaan erilaisten raporttien toteuttamiskeinoja ja esitellään muutamia esimerkkejä toteutetuista raporteista. Viiden kappale pitää sisällään opinnäytetyön johtopäätökset.

2 YRITYKSEN RAPORTOINTI

Raportit on laadittava käyttäjiä varten eli niissä on otettava huomioon käyttäjien tarpeet ja vastaanottokyky. Informaatio on esitettävä mahdollisimman selkeässä muodossa. Raportoinnin sisällön selvittämiseksi on raportin laatijan ja vastaanottajan yhteistyö välttämätöntä. Raporteista tulee käydä ilmi, mihin tuottoihin ja kustannuksiin raportin saaja voi vaikuttaa. Raportit eroavat sisällöltään sen mukaan, kenelle niitä laaditaan. (Informaatio ja raportointi yritysjohdon tukena päätöksenteossa 2006)

2.1 Raportoinnin päätehtävät

Raportointi ei ole pelkkiä talouden tuottamia tulos- ja tasetietoja. Raportoinnin tehtävänä on antaa kokonaiskuva yrityksen eri toimintojen taloudellisesta ja toiminnallisesta tilasta. Raportoinnin tulee kertoa, miten on mennyt, miksi on mennyt näin ja mihin olemme menossa sekä miten eri sisäiset ja ulkoiset tekijät ovat vaikuttaneet nykyiseen tilanteeseen ja miten ne tulevat vaikuttamaan tulevaisuudessa. Raportteja käytetään toiminnan lisäksi myös suunnittelussa. Raporteista saadaan menneen kehityksen suuntia joiden mukaan tulevaa kehitystä voidaan ennakoida. (Informaatio ja raportointi yritysjohdon tukena päätöksenteossa 2006)

Raportit voidaan luokitella sen mukaan minkälaista tietoa ne välittävät. Tapoja on monia, mutta erään tavan ne voidaan jakaa neljään eri luokkaan, joita ovat toimintaa kuvaavat, asemaa kuvaavat, muutosta ja suuntaa kuvaavat sekä referenssiraportit. Toimintaa kuvaavia raportteja päivitetään usein ja ne sisältävät lukuja ja summia esimerkiksi valmistusmääristä ja päivittäisestä myynnistä. Asemaa kuvaavat raportit ovat myös usein päivitettäviä ja sisältävät kuvaavaa tai yhteenvetomaista ei rahallista tietoa. Muutosta ja suuntaa kuvaavat ovat luonteeltaan tiedotteita, joissa tuoreimpia tietoja verrataan esimerkiksi edellisen vuoden tietoihin. Referenssiraportit puolestaan voivat sisältää yksityiskohtaista, suhteellista tai tiivistelmän omaista tietoa. Referenssiraportti voi sisältää esimerkiksi yhteenvedon tuotannosta tietyltä ajanjaksolta. Raportit jaetaan ajoituksen suhteen kahteen eri ryhmään, joita ovat periodi ja tilannekohtaisiin raportteihin. Periodiraportit laaditaan säännöllisin väliajoin suunnilleen samanlaisessa muodossa toistuvasti ajanjaksosta toiseen. Periodiraporttien raportointijakso vaihtelee raporttityypistä

ja tilanteesta riippuen. Tilannekohtaiset raportit laaditaan tarpeen mukaan jonkin uuden ongelman ratkaisun perustaksi. Tilannekohtaisia raportteja varten joudutaan muokkaamaan jo järjestettyjä tietoja, kun taas periodiraportit perustuvat esimerkiksi kirjanpidon yhteydessä suoritettuun tietojen ryhmittelyyn. (Informaatio ja raportointi yritysjohdon tukena päätöksenteossa 2006)

Raportoinnin avulla tulee voida reagoida riittävän ajoissa muutoksiin ja ennakoida tulevaisuutta. Raportointi kohdistuu menneisyyteen, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Menneisyyden tarkkailu on asetettujen tavoitteiden ja niihin liittyvien tekijöiden seuranta. Menneisyyden raportit ovat suunnitelmien mukaisia, kuten esimerkiksi tuloslaskelma ja erilaiset kustannuserittelyt. Nykyhetken tilanteen raportointi on pitkälti reagoivaa ja liittyy tämän hetken seurantaan. Tulevaisuutta pyritään katsomaan mittaristojen ja yhdistelmäraporttien avulla. Tällöin raporttien on oltava reaktiivisia ja ennakoivia. Raportointia voidaan tarkastella strategiselta, taktiselta ja operatiiviselta tasolta. Taktinen perustuu usein vuositason tavoitteiden asettamiseen ja toimenpiteiden suunnitteluun sekä budjetointiin. Taktisten raporttien avulla seurataan vuositason tavoitteiden toteutumista. Taktiset tavoitteet jaetaan lyhyemmän aikavälin operatiivisiksi tavoitteiksi, ja näiden tavoitteiden toteutumista seurataan operatiivisin raportein, jolloin näiden raporttien käyttö muodostuu osaksi yrityksen päivittäistä työtä. Strateginen johtaminen ja raportointi perustuu yrityksen kriittisten menestystekijöiden etsimiseen pitkällä aikavälillä. (Informaatio ja raportointi yritysjohdon tukena päätöksenteossa 2006)

2.1.1 Tilinpäätösraportointi

Kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan taseen, tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman ja rahoituslaskelman, joka antaa selvityksen varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Tämän lisäksi on esitettävä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedot. (Kirjanpitolaki 1997.3.1§)

2.1.1.1 Tilinpäätöksen sisältö (FAS)

Kustakin tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman erästä on esitettävä vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta. Jos tuloslaskelman tai taseen erittelyä on muutettu, on vertailutietoa mahdollisuuksien mukaan oikaistava. Samoin on tehtävä, mikäli vertailutieto ei muusta syystä ole vertailukelpoinen.

Tilinpäätökseen kuuluvien asiakirjojen on oltava selkeitä ja tilinpäätöksen on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tämän vuoksi tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Kirjanpitoasetuksessa on säädetty tuloslaskelman ja taseen laatimisessa noudatettavista kaavoista ja liitetiedoista. Toimintakertomus ei ole tilinpäätöksen osa, vaan erillinen asiakirja, joka liitetään tasekirjaan yhdessä tilinpäätöksen kanssa. Toimintakertomuksen sisällöstä on säädetty kirjanpitolaissa ja osakeyhtiölaissa. Toimintakertomuksen sisällöstä löytyy ohjeistusta myös kirjanpitolautakunnan yleisohjeesta. Toimintakertomus antaa tietoa liiketoiminnan taloudellisesta tilasta ja yrityksen liiketoimintaympäristöön liittyvistä merkityksellisistä seikoista. Toimintakertomuksen tuli kuvata yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan näkemystä yhtiön liiketoiminnasta ja sen kehityksestä.

Osakeyhtiön tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain lisäksi myös osakeyhtiölain 8 luvun säännösten mukaisesti. Osakeyhtiölaki täydentää vaatimuksia, joita kirjanpitoasetuksessa säädetään taseessa esitettävien tietojen osalta. Osakeyhtiölaissa on myös osakeyhtiön toimintakertomuksen sisältöä koskevia vaatimuksia. Osakeyhtiölaki myös määrää, että konsernitilinpäätös on aina laadittava, jos emoyhtiö on julkinen osakeyhtiö tai jakaa varoja osakkeenomistajille.

Tilinpäätös on kirjanpitolain mukaan laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Osakeyhtiön tilinpäätöksen laatimisesta vastaavat hallitus ja toimitusjohtaja, jotka myös allekirjoittavat tilinpäätöksen. Tilinpäätös, toimintakertomus sekä luettelo

kirjanpitokirjoista ja tositelajeista on kirjoitettava sidottuun tasekirjaan, jonka sivut on numeroitava.

Tilintarkastaja tarkastaa tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon, sekä tarvittaessa myös konsernitilinpäätöksen. Tilintarkastajan on luovutettava yhtiön hallitukselle tilintarkastuskertomus viimeistään kaksi viikkoa ennen varsinaista yhtiökokousta. Yhtiökokouksessa päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta. (KHT-Yhdistys 2008, 18 -28)

2.1.2 IFRS-raportointi

IAS-asetuksen mukaan kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan kansainvälisiä tilinpäätösnormeja antavan elimen, kansainvälisen tilinpäätösstandardilautakunnan (IASB), antamia tai hyväksymiä IAS-standardeja, IFRS-standardeja ja niitä koskevia tulkintoja, kyseisten standardien myöhempiä muutoksia ja niitä koskevia tulkintoja sekä tulevaisuudessa annettavia standardeja ja niitä koskevia tulkintoja. (Mähönen 2009, 1)

IFRS:n (International Financial Reporting Standards) lähtökohtana on sijoittajan näkökulma, kun taas suomalainen normisto perustuu perinteisesti velkojien suojaan. IFRS myös korostaa taseen merkitystä tuloslaskelmaan verrattuna. Arvostusmenetelmissä markkinakelpoisuus on valtaamassa alaa hankintamenoajattelulta. Monia kirjauksia edellytetään tehtäväksi suoraan omaan pääomaan tuloslaskelman sijaan. IFRS on Suomen kirjanpito- ja tilinpäätösnormistoa yksityiskohtaisempi ja sisältää vain vähän valinnaisuuksia. (Haaramo & Rätty 2009, 30)

Kirjanpitovelvollisen, jonka liikkeelle laskemat arvopaperit ovat julkisen kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion arvopaperipörssissä, on kirjanpitolain 7a luvun mukaisesti laadittava tilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan (IFRS) (KHT-Yhdistys 2008, 23)

IFRS-tilinpäätöksen perustekijöitä ovat IFRS-viitekehyksen mukaan taloudellisen aseman määrittäminen ja tuloksen kuvaaminen. Taseen perustekijöitä ovat varat, velat ja oma pääoma. Tuloslaskelman perustekijöitä ovat puolestaan tuotot ja kulut. (Haaramo & Rätty 2009, 86)

IFRS-konsernitilinpäätöksen laatiminen on ollut pakollista EU:n IAS-asetuksen mukaan vuodesta 2005 lähtien niille yrityksille, joiden arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena ETA-alueen jäsenmaissa. Vuonna 2007 IFRS-tilinpäätöksen laatimisen piriin tulivat sellaiset yritykset, joilla on vain noteerattuja joukkovelkakirjoja tai muita vieraan pääoman ehtoisia rahoitusvälineitä. Suomessa IFRS-tilinpäätöksen voivat laatia vapaaehtoisesti myös muut kirjanpitovelvolliset, joiden tilintarkastajana toimii hyväksytty tilintarkastaja. Tilinpäätöstä voidaan IASB:n (International Accounting Standards Board) mukaan kutsua IFRS-tilinpäätökseksi vain, jos se täyttää kaikkien standardien ja tulkintojen vaatimukset. Kirjanpitolaain mukaan kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä IAS-asetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti EU-yhteisössä sovellettavaksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. (KHT-yhdistys IFRS 2008, 5)

IFRS-tilinpäätöskokonaisuuteen kuuluvat tuloslaskelma, tase, laskelma oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelma ja liitetiedot. Toimintakertomuksen esittämisvaatimusta ei kuitenkaan ole. IAS 1 sisältää kuitenkin esimerkkejä johdon taloudellisessa katsauksessa esitettävistä tiedoista tilinpäätöksen sisältämän informaation lisäksi. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi keskeiset taloudelliseen tulokseen vaikuttaneet tekijät, yhteisön rahoituslähteet, tavoiteltu velkojen ja oman pääoman suhde, sekä ne yhteisön voimavarat, joita ei ole merkitty taseeseen. (KHT-yhdistys IFRS 2008, 8)

Tuloslaskelma on esitettävä joko kululaji- tai toimintokohtaista jaottelua käyttäen. IFRS ei sisällä tarkkoja tuloslaskelmakaavoja, mutta IAS 1-standardissa on määritelty ne erät, jotka vähintään on sisällytettävä tuloslaskelmaan. IFRS:ssä ei myöskään määritellä tarkkaa tasekaavaa, mutta myös taseen osalta on IAS 1-standardissa määritelty ne erät, joka on vähintään esitettävä taseessa. Rahavirtalaskelmassa esitetään kauden rahavirrat jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahavirrat voidaan esittää rahavirtalaskelmassa joko suoraa tai epäsuoraa esittämistapaa käyttäen. IFRS-standardien mukaan pakollisia tunnuslukuja ovat laimentamaton osakekohtainen tulos, laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos ja osakekohtainen osinko. Yhteisön on lisäksi esitettävä laskelma osingoista, jotka on kirjattu kaudelle voitonjaoksi omistajille, sekä niitä vastaava osakekohtainen määrä. (KHT-yhdistys IFRS 2008, 10 - 20)

2.2 Raportointimenetelmät

Raportoinnin peruseriaatteita ovat tiedon oikeellisuus, oleellisuus ja oikea-aikaisuus. Tietojen oikeellisuus on tärkeää, koska väärä tieto voi johtaa harhaan. Tiedon oikeellisuuden tarkkuustason ei kuitenkaan tarvitse olla sisäisen laskennan raportoinnissa yhtä täydellistä kuin esimerkiksi viranomaisille lähetettävissä laskelmissa. Oleellisuuden periaate on hyvin tärkeä. Raporteissa on kiinnitettävä huomiota sisältöön, ajoitukseen ja luottavuuteen. (Informaatio ja raportointi yritysjohton tukena päätöksenteossa 2006)

2.2.1 Kustannusraportit

Yksi sisäisen laskennan tärkeimpiä tehtäviä on suoritekohtaisten kustannusten selvittäminen. Suoritekohtaisten kustannusten laskennassa täytyy tietää laskennan kohteena olevan yksikön kustannusrakenne ja suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten riippuvuussuhteet. Tästä syystä kustannuslaskennan yksi keskeisimpiä tehtäviä on tuotantoprosessin kuvaaminen ja sen analyttinen tarkastelu. Yksi kustannuslaskennan keskeisimmistä ongelmista on puolestaan kustannusten kohdistaminen oikeille laskentakohteille. Kohdistettavat kustannukset jaetaan yleensä välittömiin ja välillisiin kustannuksiin. Välittömät kustannukset voidaan kohdistaa suoraan jollekin laskentakohteelle. Välilliset kustannukset puolestaan kohdistetaan laskentakohteille aiheuttamisperiaatteen mukaan erilaisten ajureiden avulla. Kustannuslaskenta suoritetaan yleensä kustannuslajilaskentana. Kustannuslajilaskentaa seuraava vaihe on kustannuspaikkalaskenta, jossa pyritään selvittämään välilliset kustannukset kustannuspaikoittain. (Jyrkkiö & Riistama 2004, 56–62)

Kustannuslaskennassa yleisesti käytössä oleva tapa on suorittaa laskenta käyttäen minimi-, keskimääräis- ja normaalikalkyyliä. Minimikalkyyllissä suoritteille kohdistetaan pelkästään muuttuvat kustannukset. Keskimääräiskalkyyllissä suoritteille kohdistetaan kaikki kustannukset, jolloin kustannuksia ei tarvitse jakaa kiinteisiin ja muuttuviin. Normaalikalkyyllissä muuttuvat kustannukset jaetaan laskentakohteille toteutuneiden suoritemäärien suhteessa. Kiinteät kustannukset puolestaan jaetaan kapasiteetin mahdollistamien normaalisuoritemäärien suhteessa. Suoritekohtaisten kustannusten

selvittämiseksi on sovellettava tuotantotyyppiin parhaiten sopivaa menetelmää. Yleisesti käytössä olevia vaihtoehtoja ovat esimerkiksi yhtenäis-, rinnakkais-, jako- ja lisäyslaskenta. (Jyrkkiö & Riistama 2004, 131–140)

2.2.2 Kannattavuusraportit

Yrityksen kannattavuutta voidaan pitää toiminnan ydintavoitteena. Tietyn kannattavuustason saavuttaminen on välttämätöntä yrityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta. Kannattavuutta voidaan lasketa paitsi yritystasolla, myös esimerkiksi tuote- ja asiakastasolla. Vaikka itse yritys olisikin kannattava, voi yrityksen sisältä löytyä sellaisia tuotteita tai asiakkaita, jotka tuottavat tappiota. Pelkän laitekatteen laskeminen on suhteellisen yksinkertainen operaatio, mutta oikean kannattavuuden saamiseksi on tuotteelle kohdistettava myös sille kuuluvat välilliset kustannukset. Myös asiakaskohtainen kannattavuus saattaa vaihdella suuresti. Asiakaskannattavuus voidaan laskea asiakaskohtaisesti perustuen niihin kustannuksiin ja tuottoihin, jotka voidaan kohdistaa kyseiselle asiakkaalle tietyllä aikaperiodilla. Näitä kustannuksia voivat olla esimerkiksi markkinointikustannukset, jotka saattavat vaihdella suuresti asiakkaasta riippuen. Asiakkaan kanssa tehty sopimus saattaa myös pitää sisällään seikkoja, jotka alentavat asiakaskohtaista kannattavuutta. Sopimus perustuessa esimerkiksi kuukausittaiseen maksuun (huoltosopimukset yms.) on asiakkaalle tehdyllä kuukausittaisella työmäärällä suuri merkitys kannattavuuteen. Mitä tarkemmalle tasolle kannattavuuslaskelmissa mennään, sitä enemmän se asettaa haasteita laskennalle. Totuudenmukaisen tiedon saamiseksi kannattaneen välttää liian tarkan tason laskentaa, koska mitä tarkemmalle tasolle laskenta viedään sitä enemmän tiedot perustuvat olettamuksiin ja arvioihin.

Kannattavuuden selvittämiseksi pelkkä tuottojen ja kustannusten erotuksen laskeminen ei aina riitä, vaan on otettava huomioon myös tuloksen tuottamiseen käytettyjen resurssien määrä. Kannattavuutta voidaan mitata toisaalta tuottojen ja kulujen erotuksena (absoluuttinen) ja toisaalta tuottojen suhteena käytettyyn panostukseen (suhteellinen). Erilaiset tuloslaskelmasta saatavat katteet ja rahoitustulos ovat absoluuttisia kannattavuuden tunnuslukuja. Erilaiset tuotto prosentit puolestaan ovat tehdyn sijoituksen kannattavuudesta kertovia suhteellisen kannattavuuden tunnuslukuja. (Alhola & Lauslahti 2000, 50)

Koska yritykset ovat usein hyvinkin erikokoisia, ei absoluuttisilla luvuilla voida vertailla yrityksiä keskenään. Siksi lasketaan usein suhteelliset kannattavuusluvut. Näin voidaan vertailla eri yrityksiä keskenään tai saman yrityksen eri vuosia keskenään. Yrityksen kannattavuutta voidaan tarkastella myös muulla tavoin. Yksi lähestymistapa on aikajakso eli kannattavuutta tarkastellaan lyhyen ja pitkän aikavälin kannattavuudella. Lyhyen aikajakson kannattavuudesta puhutaan silloin, kun tarkastelujakso on vuosi tai sen alle. Kun aikajakso on kaksi – viisi vuotta puhutaan pitkän aikavälin kannattavuudesta. Lyhyen aikajakson kannattavuutta tarkastellessa käytetään yleensä absoluuttisia tunnuslukuja ja pitkän aikajakson tarkastelussa suhteellisia kannattavuuden tunnuslukuja. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005: 274.)

Yrityksen menestymistä analysoitaessa käytetään usein erilaisia tunnuslukuja. Kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisilla ja suhteellisilla tunnusluvuilla. Lyhyen aikavälin tarkastelua tehtäessä käyttökelpoisia tunnuslukuja ovat muun muassa myyntikate, käyttökate, liikevoitto, tilikauden voitto, myyntikateprosentti, käyttökateprosentti, liikevoittoprosentti ja liiketoiminnan tulosprosentti.

Pitkän aikavälin kannattavuuden tarkasteluun soveltuvat hyvin esimerkiksi voittoprosentti tai sijoitetun pääoman tuottoprosentti. (Salmi 2006, 226 -234)

2.2.3 Konserniraportit

Osakeyhtiö, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä, on velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöksen. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyritysten tuloslaskelmien, taseiden ja rahoituslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Emoyrityksen toimintakertomuksessa on tämän lisäksi esitettävä tiedot konsernin toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista. Konsernitilinpäätöksessä on esitettävä konsernin tulos ja taloudellinen asema kuin ne olisivat yksi kirjanpitovelvollinen. Konsernitilinpäätökseen tulee yhdistellä myös osakkuusyritysten tilinpäätöstietoja. (KHT-Yhdistys 2008, 20)

2.2.4 Viranomaisraportit (teleoperaattorit)

Paikalliset teleoperaattorit ovat usein omalla toimialueellaan hallitsevassa asemassa suhteessa kilpailijoihinsa etenkin verkkojen osalta. Tästä syystä myös eri viranomaiset ovat kiinnostuneita näiden yritysten toiminnasta ja etenkin niiden tarjoamien operaattorituotteiden hinnoittelusta. Viestintävirasto ja Kilpailuvirasto pyrkivät omalla toiminnallaan saamaan aikaan mahdollisimman vapaata kilpailua riippumatta siitä, kenen omistuksessa kunkin alueen tietoliikenneverkot ovat. Niiden tehtävä on huolehtia siitä, että tarjolla olevien operaattorituotteiden hinnoittelu ei vääristä kilpailua.

2.2.4.1 Viestintävirasto

Viestintävirasto aloitti taloushallinnon tarkastuskäynnit huomattavan markkinavoiman yrityksiksi määritellyissä teleyrityksissä syksyllä 2001. Tarkastusten aikana kävi ilmeiseksi, että viestintämarkkinalakia täydentävälle yleisohjeelle kustannuslaskennan osalta on tarvetta. Kustannuslaskennan yleisohje, joka on muodoltaan juridisesti sitomaton suositus, pyrkii kokoamaan samaan dokumenttiin kustannuslaskentaa koskevat pääperiaatteet viestintämarkkinalain kannalta. Viestintämarkkinalain ja Viestintäviraston näkökulmasta teleyritysten kustannuslaskennan tarkoitus on aikaansaada kustannussuuntautunutta hinnoittelua ja sen valvomista varten tarvittavaa tietoa. Samalla pyritään kuitenkin myös siihen, ettei tietojen tuottaminen rasittaisi kohtuuttomasti yritysten resursseja. Valvottavan yrityksen tulee pyydetäessä kyetä osoittamaan säänneltyjen tuotehintojensa kustannussuuntautuneisuus. Tästä syystä yrityksen hinnoittelun ja kustannuslaskennan välillä on oltava selkeä yhteys. Viestintäviraston tarvitsemat kustannustiedot tulee saada selvityksen kohteena olevan teleyrityksen kustannuslaskennasta. Lainsäädännössä ei edellytetä teleyrityksiltä yhtäläistä kustannuslaskennan käytäntöä. Hyvinkin erilaiset laskentakäytännöt voivat täyttää viestintämarkkinalain vaatimukset ja olla siten myös Viestintäviraston valvonnan näkökulmasta riittäviä. (Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje 2004)

Kustannuslaskennan yleisohjeen tarkoituksena on antaa ohjeistusta viestintämarkkinoilla toimivien yritysten sisäisen laskennan kehitystyöhön. Tavoitteena on, että yritysten kustannuslaskentajärjestelmistä on saatavissa sellaista kustannustietoa, jonka avulla

yritysten on mahdollista osoittaa viestintämarkkinalain nojalla säänneltyjen tuotteiden hintojen kustannussuuntautuneisuus. Samalla myös Viestintävirasto voi arvioida hinnoittelun kohtuullisuutta. Hinnoittelua koskevan erityislainsäädännön tarkoituksena on rajoittaa viestintämarkkinoiden yritysten hinnoitteluvapautta tilanteissa, joissa kilpailu ei toimi. Viestintäviraston valvonnan kohteena ovat ensisijaisesti viestintämarkkinoiden tukku- ja vähittäismarkkinatuotteet. Viestintävirasto pyrkii tutkimaan, ovatko yritysten määrittämät hinnat kohtuullisessa suhteessa kustannuksiin ja tarvittaessa velvoittaa saattamaan hinnat kustannuksiin nähden kohtuulliselle tasolle. Kustannussuuntautunut hinta saa kattaa tuotteen tai palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset sekä tuottaa kohtuullisen tuoton sitoutuneelle pääomalle. (Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje 2004)

Viestintävirasto ei ole arvioinnissaan sidottu teleyrityksen käyttämiin laskentaperiaatteisiin, vaan voi arvioida hintojen kustannussuuntautuneisuutta itsenäisesti. Mikäli teleyritys on kuitenkin toteuttanut kustannuslaskentansa Viestintäviraston antamien yleisohjeiden mukaisesti, arviointi perustetaan lähtökohtaisesti teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmän tuottamaan aineistoon. Teleyritys saa itse valita käyttämänsä kustannuslaskentajärjestelmän. Järjestelmän kuvaus on julkinen asiakirja ja se on toimitettava Viestintävirastolle vuosittain. Lisäksi auktorisoidun tilintarkastajan on tarkastettava kustannuslaskentajärjestelmä. (Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje 2004)

Teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksesta tulee käydä ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja ne säännöt, joiden mukaan kustannukset kohdennetaan. Kustannukset jaetaan välittömiin kustannuksiin, yhteisiin kustannuksiin ja yleiskustannuksiin. Välittömät kustannukset aiheutuvat palveluiden perustamisesta ja ylläpidosta sekä palveluiden markkinoinnista ja laskutuksesta. Välittömät kustannukset kohdistetaan suoraan laskentakohteille. Mitä suurempi osa kustannuksista on välittömiä kustannuksia, sitä pienemmän kohdistamistyön kanssa joudutaan tekemisiin yhteisten kustannusten ja yleiskustannusten kanssa. Yhteiset kustannukset aiheutuvat useamman kuin yhden suoritteen tuottamisesta, mutta eivät ole kaikille yrityksen tuotteille kohdentuvia kustannuksia. Toimintojen yhteiset kustannukset kohdennetaan tiettyjen periaatteiden mukaisesti. Aiheuttamisperiaatteen mukaan yhteiset kustannukset tulisi jakaa kustannukset aiheuttaneiden toimintojen kesken. Yhteiset kustannukset selvitetään ensin

kustannuspaikoittain ja kohdistetaan sen jälkeen tarvittaessa yksilöidymmille laskentakohteille. Yleiskustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joita ei suoraan voida liittää yhteenkään palveluun tai tuotteeseen. Vyörytettäessä yhteisiä tai yleiskustannuksia laskentakohteille on suositeltavaa käyttää konkreettisia kohdennusperusteita, kuten esimerkiksi neliömetrejä kiinteistökuluissa ja työtunteja palkkakuluissa. Nämä tiedot ovat yleensä suhteellisen helposti saatavilla. Ne ovat siten kaikille suoritteille yhteisiä kustannuksia. Kustannuslaskentajärjestelmää koskeva velvoite kohdistuu kaikkiin teleyrityksen toimintoihin ja siksi teleyrityksellä tulisikin olla koko yrityksen kattava kustannuslaskennan järjestelmä, joka mahdollistaa kustannusten seurannan eri tasoilla. (Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje 2004)

Kustannuslaskentajärjestelmän kokonaisuuden hallittavuus on olennaista oikean kustannusinformaation tuottamiseksi. Järjestelmän tulee ennen kaikkea varmistaa se, että kaikki kustannukset kohdistetaan jollekin kustannuspaikalle, mutta mitään kustannuksia ei tule moninkertaisesti kohdennettua. Esimerkiksi toimintolaskentaohjelma on omiaan sen toteamiseksi, että kustannukset kohdistetaan vain kertaalleen. Olennaisinta on kuitenkin varmistua siitä, että yrityksen toimintolaskentajärjestelmä jakaa kaikki kustannukset jollekin laskentakohteelle ja että tämä prosessi toteutuu aiheuttamisperiaatteen mukaan. (Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje 2004)

2.2.4.2 Kilpailuvirasto

Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa elinkeinotoiminnassa. Virasto toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Viraston visiossa Suomi on uudistumiskykyinen markkinatalous, jossa kilpailu palvelee kuluttajien ja elinkeinoelämän etua. Kilpailuvirasto itse haluaa olla uskottava yhteiskunnallinen vaikuttaja ja arvostettu työpaikka. Viraston arvoja ovat ammattitaitoisuus, avoimuus, luovuus, tasapuolisuus, vaikuttavuus ja yhteistyökykyisyys. Kilpailuvirasto puuttuu kilpailunrajoituslain ja EU:n kilpailusääntöjen vastaisiin kilpailunrajoituksiin ja vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen. Lisäksi virasto valvoo yrityskauppoja ja hoitaa sen vastuualueelle kuuluvat kansainväliset tehtävät. Kilpailun edistämällä ja kilpailuvalvonnalla turvataan avoin ja toimiva kilpailu sekä yrityksille yhtäläiset kilpailuolosuhteet. (Kilpailuvirasto 2009)

Määräävässä markkina-asemassa olevalla toimijalla on mahdollisuus estää tehokas kilpailu markkinoilla ja toimia markkinoilla kilpailijoista, asiakkaista ja tavarantoimittajista riippumattomalla tavalla. Määräävää markkina-asemaa tai sen saavuttamista sinänsä ei ole kielletty laissa. Vain määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kiellettyä sekä kilpailunrajoituslain, että EY:n perustamissopimuksen perusteella. Mainitut säännökset ovat sisällöltään yhdenmukaisia ja niitä tulkitaan yhdenmukaisella tavalla, joten elinkeinonharjoittajien kannalta ei käytännössä ole merkitystä sillä, kumpaa säännöstä sovelletaan. Määräävä markkina-asema katsotaan kilpailunrajoituslain perusteella olevan elinkeinonharjoittajalla, jolla tietyllä alueella on yksinoikeus tai muu määräävä asema tietyillä hyödykemarkkinoilla ja että se voi merkittävästi ohjata hyödykkeen hintatasoa tai toimitusehtoja taikka vastaavalla muulla tavalla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin. (Määräävä markkina-asema 2009)

Saalistushinnoittelulla tarkoitetaan olemassa olevien tai potentiaalisten kilpailijoiden sulkemista pois markkinoilta alihinnoittelulla. Käytännössä saalistushinnoittelu edellyttää, että yrityksellä on monopolivoimaa, vahva taloudellinen asema ja että markkinoille tulon esteet ovat suhteellisen korkeat. Saalistushinnoitteluun voi liittyä myös ristiinsubventointia, joka tarkoittaa sitä, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys siirtää hallitsemiltaan markkinoilta voittoja toisen toimialan markkinoille, jolloin siellä voidaan hinnoitella hyödykkeet alle todellisten kustannusten. (Saalistushinnoittelu 2009)

Hintaruuvilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että useammalla tuotantoportaalla toimiva yritys heikentää kilpailijansa asemaa lopputuotteen markkinoilla perimällä tältä ylihintaa väli- tai liitännäisestä hyödykkeestä. Yritys heikentää hintaruuvia käyttämällä kilpailijoiden asemaa tai estää niiden markkinoille tulon omaa liiketoimintayksikköänsä suosimalla. Osoituksena hintaruuvista pidetään yrityksen tukkuhinnan ja vähittäishinnan väliin jäävää marginaalia silloin, kun se on niin pieni, ettei kilpailija voi saavuttaa tavanomaisena pidettyä voittoa markkinoilla. Hintaruuvilla on erityistä merkitystä verkostoaloilla, kuten tele- ja energiamarkkinoilla, joilla kilpailevien yritysten markkinoille pääsy riippuu niiden mahdollisuudesta vuokrata siirtoverkkoa. (Hintaruuvi 2006)

Määräävässä markkina-asemassa oleva yritys ei saa pyrkiä hyötymään kohtuuttomia hintoja perimällä asiakkaiden valintavaihtoehtojen puuttumisesta. Kohtuuttoman korkea hinnoittelu edellyttää huomattavaa monopolivoimaa, sillä muutoin asiakkaat eivät suostuisi

maksamaan ylihintaa vaan vaihtaisivat toimittajaa. Kohtuuton hinnoittelu voidaan osoittaa esimerkiksi vertaamalla hyödykkeestä perittävää hintaa sen tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin, vastaaviin kilpailuilla markkinoilla tarjottavien hyödykkeiden hintoihin tai vertaamalla määräävässä asemassa olevan yrityksen kannattavuutta muiden yritysten kannattavuuteen. (Määräävä markkina-asema 2009)

Hintasyrjinnällä tarkoitetaan asiakkaiden kohtelemista toisistaan poikkeavalla tavalla ilman kustannuserusteista tai kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävää syytä. Syrjinnässä voi olla kysymys eri hinnan perimisestä samasta hyödykkeestä tai saman hinnan perimisestä eri hyödykkeestä. Hintasyrjintää tutkittaessa voidaan erottaa tapaukset, joissa hintasyrjintää harjoittava yritys on vertikaalisesti integroitunut ja jolla on siksi intressi kilpailijoiden syrjäyttämiseen alamarkkinoilla sekä tapaukset, joissa tällaista intressiä ei ole. (Määräävä markkina-asema 2009)

Määräävässä markkina-asemassa oleva yritys on lähtökohtaisesti velvollinen toimittamaan asiakkailleen tuotteita yhtäläisillä ehdoilla. Yritys voi periä erilaisia hintoja vain kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävistä syistä. Hyväksyttävänä alennuksina voidaan pitää ostomääriin perustuvia määrälennuksia sekä alennuksia, jotka perustuvat myyjälle syntyviin kustannussäästöihin. Alennusten käytöllä ei kuitenkaan saa pyrkiä keinotekoisesti vääristämään erisuuruisten asiakkaiden välistä kilpailua. (Määräävä markkina-asema 2009)

2.3 Tietovarastot

Yritysten käytössä olevat tietokannat sisältävät runsaasti yksityiskohtaista tietoa, mutta tiedon käyttäminen sellaisenaan päätöksenteon ja suunnittelun pohjana ei useimmiten onnistu. Tiedot ovat yleensä alkeistasolla ja usein esitetty vaikeaselkoisina. On hyvin yleistä, että tietoa ei saada ulos järjestelmästä, vaikka se on sinne syötetty. Toinen vaihtoehto on, että dataa tulee niin runsaasti, että oleellisen tiedon löytäminen on vaikeaa. Tietoa pitää yleensä yhdistellä ja rajata ennen kuin sitä voidaan käyttää hyväksi. Tällaiset ongelmat voidaan ratkaista tietovaraston avulla. (Tietovarasto 2009)

Tietovarasto on oma erillinen tietokanta, johon tiedot kerätään operatiivisista järjestelmistä. Tietovarasto on kokoelma tietoa, jolla tuetaan päätöksentekoa organisaation

kaikilla tasoilla. Tietovarastotekniikalla puolestaan tarkoitetaan joukkoa ajatusmalleja, suunnittelumenetelmiä, tekniikoita ja työkaluja, jolla tietovarasto saadaan luotua ja ylläpidettyä. Tietovaraston rakenne toteutetaan tähti- tai lumihiihtalemallin mukaisesti. Toisin kuin operatiivisissa kannoissa tietovarastokanta on yleensä denormalisoitu. Tiedon toisto kannassa sallitaan, mikäli sillä saadaan pienennettyä taulujen ja liitosten määrää. Nämä toimenpiteen puolestaan parantavat kyselyiden suorituskykyä. Mallin keskellä on faktataulu, johon kerätään käsiteltävän asiakokonaisuuden ne asiat, joita halutaan tarkastella. Tähtien tai lumihiihtaleen sakarat muodostuvat dimensiotauluista. Dimensiot edustavat tiedon eri tarkastelukulmia. Tähti- ja lumihiihtalemallia käyttäjän on helpompi ymmärtää kuin operatiivisten järjestelmien normalisoituja malleja. (Tietovarasto 2009)

Tiedonsiirto operatiivisista järjestelmistä ei ole pelkästään tietojen kopioimista. Tietojen rakenne muutetaan siirron yhteydessä vastaamaan tehokkaamman tiedonhaun vaatimuksia. Siirron yhteydessä tietoja puhdistetaan ja muokataan esimerkiksi summaamalla tietoa valmiiksi. Tietojen yhdistäminen eri järjestelmistä vaatii tietojen yhdenmukaistamista. Tiedot siirretään eräajoina halutulla aikavälillä, joten tietovaraston tiedot eivät ole reaaliaikaisia. Vanhaa tietoa ei hävitetä, vaan tiedot siirretään uusina erinä kantaan. Tämä mahdollistaa historiatietojen säilymisen. Tiedon analysointiin on tarjolla erilaisia tapoja ja välineitä. Perusedellytys on, että tuote kykenee generoimaan SQL-lauseita, joilla kannan tietoja käsitellään. Esimerkiksi Excel ja Accessista ovat tällaisia työkaluja. Tietovarastot ovat yleensä melko avoimia eivätkä vaadi sitoutumista yhden ainoan toimittajan tuotteisiin. (Tietovarasto 2009)

2.4 Raportointityökalut

Lähes jokaisessa kirjanpitojärjestelmässä on sisäänrakennettuna jonkinlainen raportointityökalu. Kirjanpitojärjestelmän oma raportointityökalu ei kuitenkaan välttämättä tarjoa riittävän monipuolisia raportteja yrityksen käyttöön. Yrityksille on kuitenkin tarjolla lukemattomia raportointityökaluja, joiden avulla raportointi usein helpottuu ja monipuolistuu. Kirjanpitojärjestelmään integroitavien raportointityökalujen käyttöönotto on yleensä melko yksinkertaista ja niistä saatavat hyödyt ovat parhaimmillaan korvaamattomia.

2.4.1 Talgraf

Talgraf ohjelmisto on kirjanpito-ohjelmaan liitettävä raportointijärjestelmä, joka on kehitetty kirjanpidon ja sisäisen laskennan seurantaan, analysointiin, ennustamiseen ja budjetointiin. (Talgraf Oy 2007) Talgraf raportointijärjestelmä hakee liittymän avulla kirjanpito-ohjelman tietokannasta taloushallinnon saldotiedot ja muodostaa niistä halutut raporttikokonaisuudet vastaanottajakohtaisesti. Raporttien muodostaminen perustuu raporttipohjiin, joihin on määritelty valmiiksi mitä saldoja raporteilla näytetään ja missä muodossa ne esitetään. Erilaisia raporttipohjia voidaan tehdä ja tallentaa rajattomasti. Tarvittaessa myös raporttipohjien muokkaus onnistuu. Ohjelmiston toimittajan mukaan automaattisuuden myötä virheet poistuvat ja koko organisaation raportointi voidaan keskittää kirjanpitäjälle / talousosastolle ilman että työmäärä lisääntyy merkittävästi. Vastaanottajasta riippuen raportointi voi koostua yksittäisestä raportista tai raporttikokonaisuudesta. Raportit voidaan jakaa vastaanottajille sähköisesti tai paperitulosteina. Raportit voidaan tarvittaessa viedä myös esim. PowerPoint-esityksiin. (Talgraf Raportointi 2009)

Talgrafin raportointityökalulla voidaan toteuttaa mm. seuraavanlaisia raportteja:

- Kirjanpidon raportit
  - kuukausi- ja kumulatiiviset toteumat
  - vertailut edelliseen tilikauteen ja budjettiin
- Ennusteet eri perustein
- Usean vuoden vertailut
- Rullaava / liukuva raportointi
- Sisäisen laskennan raportit
  - kustannuspaikat, laskentakohteet, projektit, tulospaikat jne.
  - tarkastelu rinnakkain tai erikseen
- Kassavirtaraportit
- Tunnuslukuraportit
- Tilinpäätösvaiheen raportit
- Tilikohtaiset raportit
  - tilitasoinen talouden seuranta
  - pitkät tuloslaskelmat ja taseet
  - tilikohtaiset ennusteet
- Rahoituslaskelmat

- Laskennalliset raportit
- Toimialaraportit
- Konserniraportit
  - konsernin tarkastelu kokonaisuutena
  - konsernin yritysten tarkastelu rinnakkain
  - yksittäisen konsernin yrityksen tarkastelu ja vertaaminen toiseen yritykseen

(Talgraf Raportointi 2009)

2.4.2 Navita Yritysmalli

Navita Solutions Oy tuottaa yritysjohton päätöksentekoa tukevia taloussuunnittelujärjestelmiä. Sovellukset kattavat budjetoinnin, rullaavan ennustamisen ja yritys suunnittelun. Navita Yritysmalli on ohjelmistotuote yritys suunnitteluun ja analysointiin. Ohjelmisto tukee yrityksen päätöksentekoa yrityksen suunnitteluun ja muutoksiin liittyvissä tilanteissa. Ohjelmisto soveltuu kasvun, kannattavuuden, rahoituksen hallinnan, talouden analysoinnin ja päätöksenteon työkaluksi. (Navita Solutions Oy 2009)

Navita Yritysmalli on kehitetty yrityksen ja sen liiketoimintojen strategiseen suunnitteluun. Ohjelmiston suunnitelmissa yhdistyvät yrityksen liiketoimintojen keskeiset operatiiviset toiminnot ja talouden osa-alueet (tulos, tase ja rahoitus). Yritysanalyysi mahdollistaa yritys suunnitelmien laatimisen. Yritysanalyysilla voidaan tehdä liiketoimintoja koskevat suunnitelmat ja ohjelma kertoo päätösten vaikutukset tulokseen, taseeseen ja kassavirtaan. Liiketoimintapohjaisissa tarkasteluissa voidaan kuvata liiketoimintojen peruspilarit tuotemäärinä ja hintatasoina euromääräisen tarkastelun tai markkinaosuustarkastelun vaihtoehtona. Liiketoimintaresursseja voidaan seurata suoritteina, kappaleina ja keskihintoina. Yrityksen investointi- ja käyttöpääomasuunnittelusta sekä niiden rahoituksesta voit tehdä useita vaihtoehtoja. Navita Yritysmalli sisältää laajan peruseraportoinnin, jota voi täydentää yrityksen omilla raporteilla ja tunnusluvuilla. (Navita Solutions Oy 2009)

Navita Yritysmallilla voidaan määrittää esimerkiksi yrityksen arvo arvostuskertoimiin perustuvalla arvonmäärittämisellä tai tulevaisuuden tuotto-odotuksiin perustuva yrityksen nykyarvo. Arvostuskertoimina voit käyttää esimerkiksi P/E- lukua, P/S- lukua, P/Bv- lukua ja P/EBIT- lukua. Navita Yritysmallin tulevaisuuden tuotto-odotuksiin perustuva

arvonmääritys käyttää kassavirtaa ja sen kasvuodotuksia. Yritykselle voidaan tehdä tarkat kassavirtaennusteet usealle vuodelle eteenpäin ja määrittää sen jälkeiset kasvuodotukset päätearvon avulla. Ohjelmalla voidaan seurata yrityksen arvon kehitystä, arvioida tehtyjen päätösten vaikutusta yrityksen arvoon ja arvioida mitä esimerkiksi hintatason, kustannusten, investointien, verokannan ja käyttö pääoman muutokset vaikuttavat yrityksesi arvoon. (Navita Solutions Oy 2009)

2.4.3 Basware Business Planning

Basware Business Planning mahdollistaa liiketoiminnan suunnittelun ja reaaliaikaisen raportoinnin organisaation eri tasoilla. Automatisointi ja konsolidointi säästävät aikaa ja lisäävät luotettavuutta. Moniulotteinen järjestelmä mahdollistaa organisaation ja tiliulottuvuuden lisäksi muita suunnittelussa ja seurannassa tarvittavia hierarkioita kuten esimerkiksi asiakkaat, markkina-alueet, tuotteet ja projektit. Basware Transparent Reporting mahdollistaa raportilla porautumisen. Raportin luvusta voidaan porautua ensin kustannuspaikkatasolle, jonka jälkeen kirjanpidon tositetasolle ja vielä eteenpäin ostolaskun kuvaan asti, mutta se edellyttää, että käytössä on myös Basware Invoice Processing- järjestelmä. Basware Analyzerin avulla on mahdollista tuottaa graafisia raportteja, jotka mahdollistavat tiedon analysoinnin. Grafiikkaraportteja voidaan muuttaa reaaliaikaisesti kesken esityksen, ja diagrammeihin voidaan myös porautua. (Basware Business Planning 2009)

Basware Business Planning järjestelmää voidaan käyttää budjetoinnissa, ennustamisessa ja raportoinnissa. Lisäksi järjestelmää voidaan käyttää strategia- ja kilpailijatietojen arvioinnissa, pitkän tähtäimen suunnittelussa sekä esim. julkishallinnossa talousarvion ja käyttösuunnitelman laadinnassa. Järjestelmän käyttö voidaan hajauttaa maantieteellisesti käyttäen yhtä yhteistä tietokantaa. Budjetoinnissa voidaan tuloslaskelman lisäksi laatia myös tase ja rahoituslaskelma. Palkkabudjetointi voidaan toteuttaa henkilötasolla ja määritellä esim. korotusprosentit ja edut jokaiselle työntekijälle erikseen. Budjetoituja lukuja voidaan myös vyöryttää kustannuspaikalta toiselle. (Lisää tehokkuutta ja luotettavuutta suunnitteluun ja raportointiin 2009)

Business Planning soveltuu myös liiketoiminnan ennustamiseen. Ennusteet voidaan laatia irrallisina tai niiden pohjana voidaan käyttää budjetoituja tai toteutuneita lukuja. Rullaavaa ennustamista voidaan tehdä tilikauden yli ja vertailutietoja voidaan hakea edellisten

vuosien toteuma-, budjetti- ja ennustetiedoista. Järjestelmään voidaan myös rakentaa päiväkohtainen kassavirtaennuste, jonka avulla haluttuja tilejä voidaan seurata ja ennustaa rahavarojen riittävyyden varmistamiseksi. Järjestelmässä olevat luvut ovat raportoitavissa heti kun tieto on tallennettu tietokantaan. Tietokantapohjainen järjestelmä varmistaa viimeisimmän tiedon käyttämisen raportoinnissa. Muuttuneet luvut näkyvät välittömästi raporteilla ja myös laskentakaavat päivittyvät reaaliaikaisesti. (Lisää tehokkuutta ja luotettavuutta suunnitteluun ja raportointiin 2009)

Basware Transparent Reporting työkalulla voidaan porautua tiedon alkulähteelle ja selvittää, mistä tili- tai ryhmätasolla esitettävät summat koostuvat. Porautumista voidaan tehdä kaikille tileille, joiden takaa löytyy tapahtumatason tietoa. (Lisää tehokkuutta ja luotettavuutta suunnitteluun ja raportointiin 2009)

Basware Analyzer työkalulla puolestaan voidaan tuottaa grafiikkaraportteja ja analysoida saatuja tietoja. Graafiset raportit voidaan laatia eri aikakausilta ja organisaatiotasoilta. Graafisia raportteja voidaan muokata reaaliaikaisesti esim. kesken esityksen. Työkalu mahdollistaa ad-hoc kyselyt ja pivot-tyyppisen raportoinnin eri näkökulmista. Basware Analyzer hyödyntää samoja käyttöliittymiä, tietokantoja ja perustietoja kuin muutkin Baswaren talousohjauksen tuotteet. (Lisää tehokkuutta ja luotettavuutta suunnitteluun ja raportointiin 2009)

2.4.4 Opiferus Toimintolaskenta-ohjelma

Opiferus Toimintolaskenta on kotimainen toimintoperusteiseen kustannuslaskentaan perustuva kustannus- ja kannattavuuslaskenta ohjelma. Ohjelmalla voidaan toteuttaa toimintolaskennan ohella myös muita laskentamenetelmiä. Ohjelmaa on käsitelty tarkemmin kohdassa 4.2.2 Opiferus – Toimintolaskenta.

2.5. Toimintolaskenta

Toimintolaskenta (Activity-Based Costing) on sisäisen laskennan työkalu, joka kehitettiin USA:ssa 1980-luvulla perinteisen katetuottolaskennan vaihtoehdoksi. Toimintolaskennassa halutaan selvittää yleiskustannusten todelliset aiheuttajat ja saada yleiskustannukset paremmin hallintaan. Toimintolaskennasta hyötyvät eniten sellaiset organisaatiot, joissa muuttuvat kustannukset ovat pienempiä suhteessa välillisiin kustannuksiin. Tällaisia

organisaatioita ovat mm. teleoperaattorit, teknologiayritykset, IT-yritykset, ohjelmointitalot sekä palveluyritykset etenkin julkisella sektorilla. Tunnusomaista näille organisaatioille ovat usein laajat asiakas-, tuote- ja liiketoimintavalikoimat. Toimintolaskennan avulla on mahdollista päästä lähemmäksi oikeampaa kustannusten jakoa. (Toimintolaskenta)

Toimintolaskennalla pyritään tunnistamaan ne menoerät, jotka johtuvat kunkin tuotteen tai palvelun aikaansaamisesta. Tällöin laskentakohteelle voidaan kohdistaa vain sille kuuluvat välittömät ja välilliset kustannukset. Toimintolaskennassa laskentakohteina voivat olla esimerkiksi tuotteet, asiakkaat tai markkina-alueet. Toimintolaskennassa kustannuksia ei välttämättä jaeta muuttuviin ja kiinteisiin tai välittömiin ja välillisiin, vaikka se voidaankin tarvittaessa tehdä. Yleiskustannusten jäljittäminen mahdollisimman syvälle on toimintolaskennan ehdoton vahvuus. Perinteinen laskenta näyttää, paljonko muuttuvia kustannuksia laskentakohteelle kertyy. Perinteisessä kustannuslaskennassa laskennassa kohdistetaan muuttuvat kustannukset tai välittömät kustannukset suoraan laskentakohteille, mutta yleiskustannusten osalta jako tehdään ilman varsinaista aiheuttamisperiaatetta. Ne jaetaan kustannuspaikoille ja niistä tuotteille esimerkiksi tasan tai lisätään tuotteille välittömien työtuntien suhteessa, aineskäytön perusteella tai muilla jakoperusteilla, ilman todellista aiheuttamisperiaatetta. Toimintolaskenta puolestaan kertoo, paljonko kustannuksia tuotteelle on yhteensä kertynyt. Toimintolaskenta kertoo myös mistä ja millä tavalla kustannuksia kertyy sekä mistä syystä ne on kohdistettu laskentakohteelle. (Toimintolaskenta)

Toimintolaskennassa määritellään kolme eri moduulia. Näitä moduuleita ovat kustannukset (resurssit), toiminnot ja laskentakohteet. Kustannusten kohdistaminen tapahtuu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa kulutetut resurssit kohdistetaan aiheuttamisperiaatteella toiminnoille ja sen jälkeen toiminnoilta niiden omille laskentakohteille. Kohdistamisessa käytetään kustannusajureita. Kustannukset kohdistetaan toiminnoille resurssijureilla ja toiminnoilta tuotteille toimintoajureilla. Toimintoja määriteltäessä on mietittävä tarkkaan, mitä toimintoja on laskentateknisesti mahdollista mitata ja ovatko mitattavissa olevat toiminnon kustannusten selvittämisen kannalta järkeviä. (Toimintolaskenta)

Toimintojohtamisella (Activity-Based Cost Management) tarkoitetaan yrityksen johtamista hyödyntämällä toimintolaskennasta saatuja tietoja. Sisäinen organisaatiomalli voidaan

suunnitella toimintoketjujen pohjalta. Johto käyttää toimintolaskennan antamaa informaatiota resurssien ohjauksessa, hinnoittelussa, tuotevalikoimaan, tuotteisiin ja kehittämishankkeisiin liittyvässä suunnittelussa ja päätöksenteossa. Toimintolaskenta mahdollistaa myös toimintokohtaisen budjetoinnin. (Toimintolaskenta)

3. ANVIA

Elokuussa 2008 Vaasan Läänin Puhelin Oy konserni otti käyttöön uuden markkinointinimen Anvia. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 2) Tässä osiossa käydään läpi Anvia-ryhmää yrityksittäin ja liiketoiminta-alueittain. Tiedot perustuvat lähinnä toimintakertomuksista ja yritysten kotisivuilta poimittuihin tietoihin. Tässä osiossa ei käydä läpi eri yritysten ja liiketoiminta-alueiden raportointia tai taloushallintoa, vaan pyritään lähinnä luomaan yleisnäkyvä Anviasta ja sen toiminnasta. Suurin mielenkiinto kohdistuu Kokkolan Puhelin Oy:n toimintaa lähinnä siitä syystä, että tämä opinnäytetyö on toteutettu sen toimeksiannosta.

3.1 Taustatietoja

Anvia on kasvava ja kansainvälistyvä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäjä. Alueellisesta puhelinyhtiöstä on muodostunut monialainen konserni, joka tarjoaa palveluita kuluttajien, yritysten ja julkisyhteisöjen yhteydenpitoon, tietotekniikkaan, turvallisuuteen ja liikkuvan kuvan välittämiseen. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 4)

3.1.1 Kokkolan Puhelin Oy

Kokkolan Puhelin Oy on Keskipohjanmaan maakunnassa toimiva teleoperaattori ja sen kotipaikkana on Kokkola. Kokkolan Puhelin Oy:n nykyinen markkinointinimi on Anvia. Yrityksessä työskenteli vuonna 2008 keskimäärin 97 henkilöä. Kokkolan Puhelin Oy:llä on kolme toimipistettä Kokkolassa. Toimipisteet sijaitsevat Torikadulla (toimistorakennus), Tehtaankadulla (myymälä) ja Jänismaalla (toimistorakennus + varasto). Kokkolan Puhelin Oy on osa konsernia, jonka emoyhtiönä toimii Anvia Oyj (aiemmin Vaasan Läänin Puhelin Oy). Anvia Oyj (entinen Vaasan Läänin Puhelin) omisti vuoden 2008 lopussa 94,3 % Kokkolan Puhelin Oy:n osakekannasta. Kokkolan Puhelin Oy konserniin kuuluu lisäksi Anvia Securi Oy. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 1 - 5) Kokkolan Puhelin Oy emoyhtiöineen on osa Finnet-ryhmää, joka perusti vuonna 2003 kolmannen valtakunnallisen teleoperaattorin Finnet Oy:n.

Kokkolan Puhelin Oy:n toiminta-ajatuksena on olla toiminta-alueensa ykkönen yhteyksien tekijänä tuottamalla asiakkailleen ajanmukaisia, edullisia ja korkeatasoisia ICT-palveluja

taloudellisesti kannattavasti asiantuntevan henkilökunnan avulla. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 4)

Vuonna 2008 yrityksen liikevaihto oli 11,9 miljoonaa euroa ja laskua edelliseen vuoteen verrattuna oli -0,2 % (vuonna 2007 liikevaihto oli 12,0 miljoonaa euroa). Tilikauden 2008 liikevoitto oli 2,3 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2007 oli 1,9 miljoonaa euroa. Liikevoitto oli 19,7 % liikevaihdosta. Kokkolan Puhelin Oy investoi tilikauden 2008 aikana 2,0 miljoonaa euroa, joka oli 16,8 % liikevaihdosta. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 6)

3.1.2 Kokkolan Puhelin Oy konserni

Kokkolan Puhelin Oy konsernin vuoden 2008 liikevaihto oli 19,1 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,8 % (vuonna 2007 18,9 miljoonaa euroa). Tilikauden 2008 liikevoitto oli 2,6 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2007 oli 2,2 miljoonaa euroa. Liikevoitto oli 13,7 % liikevaihdosta. Kokkolan Puhelin Oy konserni investoi tilikauden 2008 aikana 2,0 miljoonaa euroa. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 6)

3.1.2.1 Anvia Securi Oy

Securi-ryhmään kuuluu Anvia Securi Oy:n lisäksi Kokkolan Puhelin Oy:n hälytyskeskus. Keskipohjanmaan Lukkopalvelu Oy, Oulun Lukko Oy ja Lakeuden Lukko Oy fuusioitiin kesällä 2009 ja fuusion seurauksena syntyi Anvia Securi Oy. Securin liiketoiminta painottuu lukitusjärjestelmien ja oviautomatiikan sekä turvatekniikan laitteistojen ja palveluiden toimittamiseen. Tärkeimpiä asiakkaita ovat rakennusliikkeet, yritykset ja julkinen hallinto. Ryhmän liikevaihto vuonna 2008 oli 7,3 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2007 oli 7,1 miljoonaa euroa. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 12)

3.1.2 Anvia Oyj konserni

Anvian visio on olla asiakkaiden paras kumppanin viestintäteknologian hyödyntämisessä. Anvian arvoja ovat asiakasläheisyys ja jatkuva kehitys. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 5)

Vuosi 2008 oli Anvia konsernille kasvun aikaa. Konserni kasvoi sekä orgaanisesti, että siihen hankitun kolmen yrityksen myötä. Konsernin vuoden 2008 liikevaihto oli 94,9 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 13,6 % (vuonna 2007 liikevaihto oli 83,6 miljoonaa euroa). Konsernin palveluksessa oli vuonna 2008 keskimäärin 747 henkilöä. Anvian liiketoiminta-alueita ovat Telecom, Securi, TV ja IT. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 6)

Anvia Oyj:n (vuonna 2008 yhtiön nimi oli Vaasan Läänin Puhelin Oy) vuoden 2008 liikevaihto oli 59,0 miljoonaa euroa (vuoden 2007 liikevaihto oli 60,5 miljoonaa euroa) ja liikevoitto 13,4 miljoonaa euroa (vuoden 2007 liikevoitto oli 15,2 miljoonaa euroa). Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2008 keskimäärin 467 henkilöä. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 18)

Anvia Telecom liiketoiminta muodostuu Anvia Oyj:n ja Kokkolan Puhelin Oy:n verkko- ja palveluliiketoiminnasta. Telecomin vuoden 2008 liikevaihto oli 70,9 miljoonaa euroa (vuonna 2007 liikevaihto oli 72,5 miljoonaa euroa) ja liikevoitto 13,5 miljoonaa euroa (vuonna 2007 liikevoitto oli 14,8 miljoonaa euroa). Telecomilla oli vuoden 2008 lopussa noin 60 000 laajakaistaliittymää, noin 77 000 puhelinliittymää ja noin 65 000 kaapelitelevisioliittymää. Telecom on Anvian ylivoimaisesti suurin liiketoiminta-alue. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 8 - 10)

Anvia It Oy vastaa Anvia konsernin IT liiketoiminnasta. Geotrack Oy, K-Data Oy, Lakeus Office Oy, Similan Oy ja Tampereen datakanava fuusioitiin kesällä 2009 ja ne muodostavat yhdessä Anvia It Oy:n. Anvia It Oy tarjoaa ICT-kokonaispalvelua, johon kuuluu yritysten IT-infrastruktuuriin kuuluvat laitteistot, järjestelmät, ylläpito sekä ohjelmistoratkaisut, koulutus ja konsultointi. IT liiketoiminnan vuoden 2008 liikevaihto oli 18,7 miljoonaa euroa (vuonna 2007 liikevaihto oli 5,6 miljoonaa euroa) ja liikevoitto 0,6 miljoonaa euroa (vuonna 2007 liikevoitto oli 0,0 miljoonaa euroa). (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 11)

Securi liiketoimintaa on käsitelty kohdassa 3.1.2.1. Securi-ryhmä.

Anvia TV liiketoiminta on Anvia konsernin uusin liiketoiminta-alue. Anvia TV tarjoaa liikkuvan kuvan ja äänen siirtoon sekä vastaanottoon liittyviä palveluista ja laitteita. Merkittävimpiä asiakkaita ovat operaattorit, tv- ja radioyhtiöt sekä asennusliikkeet. Anvia TV harjoittaa myös television katseluun liittyvän kuluttajaelektroniikan tuotekehitystä, valmistuttamista ja maahantuontia. Anvia TV Oy:llä on neljä tytäryhtiötä, joista kolme Suomessa ja yksi Virossa. Anvia TV:n markkina-alueeseen kuuluvat Suomen lisäksi Baltian maat. Anvia konsernin tilinpäätökseen Anvia TV liiketoiminta sisältyy ainoastaan joulukuun osalta (liikevaihto 0,7 miljoonaa euroa). (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 13)

3.2 Tuotteet ja palvelut

Anvia tarjoaa asiakkailleen tietoliikenne-, televisio, puhe- ja turvatuotteita. Näiden lisäksi tarjolla on myös erilaisia koulutuspalveluita. (Vaasan Läänin Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 8 - 13)

4. KOKKOLAN PUHELIN OY:N RAPORTOINNIN TOTEUTTAMINEN OPIFERUS TOIMINTOLASKENTA-OHJELMALLA

Tässä osiossa pyritään löytämään ratkaisuja ja kehitysideoita tämänhetkiseen raportointikäytäntöön jo käytössä olevien järjestelmien avulla. Osiossa käydään läpi sekä Kokkolan Puhelin Oy:n raportointia, että Softwave Ohjelmistot Oy:n, jonka Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla raportit tullaan toteuttamaan, toimintaa ja tuotteita.

4.1 Työn lähtökohta ja tavoitteet

Raportoinnin pohjatietona käytettiin tilikauden 2008 tilinpäätöstietoja. Tämä mahdollistaa tulosten vertailun Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman ja Excelillä toteutettujen vuoden 2008 raporttien välillä. Tällä hetkellä suurin osa Kokkolan Puhelin Oy:n raporteista on toteutettu Microsoft Excel-ohjelmalla. Työn tavoitteena on kartoittaa ne raportit, jotka on mahdollista toteuttaa toimintolaskenta-ohjelmalla. Tarkoitus on myös laatia muutamia raportteja ja vertailla niiden tuloksia aiemmin tehtyjen raporttien kanssa.

4.2 Softwave Ohjelmistot Oy

Softwave Ohjelmistot Oy on vuonna 2003 perustettu ohjelmistoalan yritys, jonka toimipiste sijaitsee Kokkolassa.

4.2.1 Yrityksen taustatietoja

Softwave Ohjelmistot Oy tuottaa ratkaisuja pk- yritysten ja julkisen sektorin tarpeisiin. Sovellukset pohjautuvat Microsoftin .NET -teknologiaan, joka mahdollistaa uusimpien standardien noudattamisen sekä nykyaikaiset ja selkeät käyttöliittymät. Samalla teknologialla voidaan kehittää www- ja työpöytäsovellukset, jolloin ne voidaan tehokkaasti integroida toisiinsa. Julkisella sektorilla Softwave on keskittynyt tuotteistamiseen ja kustannuslaskennan sovellusten ja palveluiden kehittämiseen. Toisena painopistealueena on pk-sektorille suunnatun selainpohjaisen toiminnanohjausjärjestelmän kehittäminen. Kehitystyö toteutetaan yhdessä asiakkaiden kanssa pienen yrityksen nopealla ja joustavalla

toimintatavalla. Sovellusten lisäksi Softwave tarjoaa asiakkailleen myös asiantuntijapalveluita ja koulutusta. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

4.2.2 Opiferus - Toimintolaskenta

Opiferus Toimintolaskenta soveltuu pk-yritysten ja julkisenhallinnon organisaatioiden sisäisenlaskennan hallintaan. Ohjelmistolla voidaan mallintaa organisaatioiden toimintokustannuksia ja kehittää erilaisia suorituskykymittareita toiminnan tehokkuuden seuraamiseen. Lopullisena laskennan kohteena voivat olla esimerkiksi tuotteiden, palveluiden, työnumeroiden, projektien tai asiakkaiden aiheuttamat kustannukset. Laskentakohteille voidaan myös laskea niiden kannattavuus. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Ohjelman lähtökohtana on moduuliajattelu. Kustannusten jaetaan kustannusajureita käyttäen ensin kulumoduulista toimintomoduuliin ja toimintomoduulista edelleen laskentakohdemoduuliin. Kulumoduuliin kerätään kustannukset halutuille laskentakohteille kirjanpidon tileiltä tai kustannuspaikoilta. Toimintolaskennassa kustannukset jaetaan kaksivaiheisesti ensi toiminnoille ja sitten laskentakohteille. Kustannukset voidaan tarvittaessa kohdistaa myös suoraan kulutileiltä laskentakohteille. Kustannusten jakaminen onnistuu myös toimintomoduulin sisällä toiminnolta toiselle toiminnolle. Laskentakohteita voivat olla esimerkiksi tuotteet, asiakkaat, palvelut tai projektit. Kustannusten jaossa käytetään apuna kustannusajureita. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Kustannusten kohdistamisen jälkeen laskentakohteille voidaan kohdistaa myös myyntimäärät ja eurot, jonka jälkeen voidaan luoda kannattavuusulottuvuudet. Kannattavuusulottuvuuksina voi olla esimerkiksi asiakaskannattavuus tuotteittain tai tuotekannattavuus asiakkaittain tai pelkästään tuotteiden kannattavuus. Asiakaskannattavuuden laskennassa voidaan huomioida todellisesti asiakaskohtaisia eroja kustannuksissa. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Varsinainen jakaminen suoritetaan ajureiden avulla. Ajuri on tieto, jonka perusteella esimerkiksi kulut jaetaan toiminnoille tai toimintojen kulut jaetaan tuotteille. Ohjelmassa voidaan käyttää yksilöityjä, jaettuja ja laskettuja ajureita. Hyvä esimerkki jaetusta ajurista on työaika, jota voidaan käyttää ajurina esimerkiksi palkkojen jaossa. Laskettua ajuria

voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun laskennan tarkkuudeksi riittää kellotetut työajat per tuote eri työvaiheille. Tuotteille voidaan merkitä kappalekohtainen työaika. Tuotteeseen ja työvaiheeseen käytetty aika saadaan kertomalla kappalekohtainen työaika tuotantomäärällä. Lasketut ajurit päivittyvät malliin muiden tietojen päivityksen myötä, joten niiden käyttö on helppoa ja automatisoitua. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Kun laskentamallin luonti on saatu siihen pisteeseen, että laskentakohteiden kustannukset on saatu selville, voidaan laskentakohteille kohdistaa myyntimäärät (sekä kappale-, että euromääräiset myynnit). Tämän jälkeen voidaan luoda laskentakohteista kannattavuusnäkyviä. Kannattavuusnäkyvä voi olla esimerkiksi tuotekannattavuus. Jokaiseen moduuliin voidaan luoda sarakkeita, joihin voi tallentaa esimerkiksi lasketuissa ajureissa käytettäviä lukuja tai laskentakaavoja. Näiden lukujen ja laskentakaavojen avulla voidaan laskea esimerkiksi voitto ja voittoprosentti. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Opiferus Toimintolaskenta on työpöytäsovellus, joka on asennettava työasemaakohtaisesti. Palvelinkäyttö voidaan toteuttaa esimerkiksi Terminal Serverin tai Citrix MetaFramen avulla. Sovellus vaatii toimiakseen myös Microsoft .NET Framework 2.0:n. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman käytön minimivaatimus laitteiston osalta:

- Vähintään 1 GHz suoritin
- 512 MB keskusmuistia
- 300 MB kovalevytilaa
- Windows 2000 SP4
- 800 x 600 resoluutio

Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman käytön suositeltava laitteisto:

- 2 GHz suoritin
- 1 GB keskusmuistia
- 300 MB kovalevytilaa
- Windows XP tai Vista
- 1024 x 765 tai suurempi resoluutio

(Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

Yrityksen tai organisaation kustannusten mallintaminen on helppoa Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla. Käyttäjä voi luoda juuri sellaisen kustannusrakenteen kuin haluaa. Kustannukset, toiminnot ja varsinaiset laskentakohteet voidaan luoda tapauskohtaisesti sen mukaisesti, mikä on kussakin yrityksessä tai organisaatiossa tarkoituksenmukaista.

Opiferus Toimintolaskennan hinnoittelu julkisella sektorilla perustuu organisaation kokoon ja hankittavien lisenssien määrään. Esimerkiksi alle 20 000 asukkaan kunnassa ohjelmiston hankintahinta on noin 10 000€. Opiferus Toimintolaskennan hinnoittelu yrityksille perustuu yrityksen kokoon.

Yrityksen koko	Hinta € (ALV 0 %)
Oppilaitos	2 500 €
Yritys alle 10 hlö	2 500 €
Yritys 10 - 50 hlö	3 500 €
Yritys 51 - 200 hlö	5 500 €
Yritys yli 200 hlö	Sovitaan tapauskohtaisesti

Vuotuinen lisenssimaksu on 15 % (ALV 0%) voimassa olevasta listahinnasta. Lisenssimaksu sisältää oikeuden tuotetukeen ja uusimpiin päivityksiin. (Softwave Ohjelmistot Oy 2009)

4.3 Kokkona Puhelin Oy:n raportointi

Kokkolan Puhelin Oy:n raportointiväli on yksi kuukausi. Tiukasta aikataulusta johtuen tiedon tulisi olla helposti saatavilla välittömästi, kun kirjaukset on tehty. Nykyinen Excel-pohjainen raportointi on sinänsä toimiva, mutta tiedon muokkaamisen ja syöttöön kuluu kohtuuttoman paljon aikaa. Lisäksi erilaiset kaavavirheet aiheuttavat usein ongelmia.

4.3.1 Sisäinen raportointi

Kuten jo aikaisemmin on mainittu, Kokkolan Puhelin Oy:n sisäinen raportointi perustuu kustannuspaikkoihin. Yksittäisistä kustannuspaikoista voidaan muodostaa suurempia

kokonaisuuksia aina tarpeen mukaan. Toimiva raportointi on yrityksessä avainasemassa, koska raporteista saatua tietoa käytetään toiminnan ohjaamiseen.

4.3.1.1 Kustannusraportointi

Tärkeimpiä kustannusraportteja ovat eri työryhmien raportit. Raporteilla seurataan työryhmien kulujen kehitystä ja saatuja tietoja verrataan budjetoituihin lukuihin ja edellisen vuoden vastaaviin lukuihin.

Valitsin Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla toteutettavaksi raportiksi verkkojen tuntihintalaskelma. Laskelmassa verkkojen asentajaryhmien kustannukset lasketaan yhteen ja saadut kustannukset jaetaan tuotannollisilla tunneilla. Lopputuloksena saadaan kunkin ryhmän tuotannollisen tunnin omakustannushinta.

Verkkoon kuuluu kaksi asennusryhmää, verkkotyöryhmä ja verkkopalvelut. Näiden ryhmien kustannukset tuotiin Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan rakenteellisella lähdetiedostolla. Lisäksi järjestelmään tuotiin verkkojen hallinnon kustannukset. Hallinnon kustannukset jaettiin henkilömäärän suhteessa verkkoryhmälle, verkkopalveluille ja muille. Laskentakohdemoduulissa lisättiin kaksi saraketta, tuotannolliset tunnit ja tuntihinta. Sarakkeeseen Tuotannolliset tunnit syötettiin verkkoryhmän ja verkkopalveluiden tekemät tuotannolliset tunnit. Tuntihinta sarakkeen taakse syötettiin kaava, joka jakaa työryhmän kustannukset tehdyillä tunneilla, jolloin saadaan työryhmän tuotannolliset tunnit hinta.

Laskentamallin kulumoduuliin (KUVIO 1) tuotiin tietoja tiliryhmätasolla. Koodi-kentään syötettiin kunkin työryhmän kustannuspaikkanumero seurannan helpottamiseksi toiminto- ja laskentakohdevälilehdillä. Tuodut kustannukset täsmäytettiin kirjanpidon lukuihin. Osaston hallinnon kulut jaettiin henkilömäärän suhteessa verkkotyöryhmälle, verkkopalveluille ja muille.

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Tuntihinta.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot* Laskentakohteet*

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
Kulut			7,11 €
3061 Verkkotyöryhmä			7,31 €
Palkat	3061		7,43 € Tasajako
Sosiaalikulut	3061		8,98 € Tasajako
Vapaaehtoiset henkilöstökulut	3061		8,41 € Tasajako
Tuotannon ylläpitökulut	3061		8,87 € Tasajako
Matkakulut	3061		8,14 € Tasajako
Autokulut	3061		8,90 € Tasajako
Edustus	3061		8,00 € Tasajako
Tietoliikenne	3061		8,42 € Tasajako
Konttoritarv. & painokulut	3061		8,09 € Tasajako
Ulkopuoliset palvelut	3061		8,00 € Tasajako
Muut liikekulut	3061		8,40 € Tasajako
Poistot	3061		8,67 € Tasajako
3064 Verkkopalvelut			8,25 €
3000 Osaston hallinto			8,55 €

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 0 sekuntia.

KUVIO 1. Kuvakaappaus tuntihintaraportin kulu-moduulista

Laskentamallin toimintomoduulissa (KUVIO 2) verkkotyöryhmälle ja verkkopalveluille on kohdistettu niille kuuluvat kustannukset verkkoliiketoiminnan osalta. Kansion *Muut* saldo on osaston hallinnon muille kuin verkkotyöryhmälle ja verkkopalveluille kuuluva osuus kuluista.

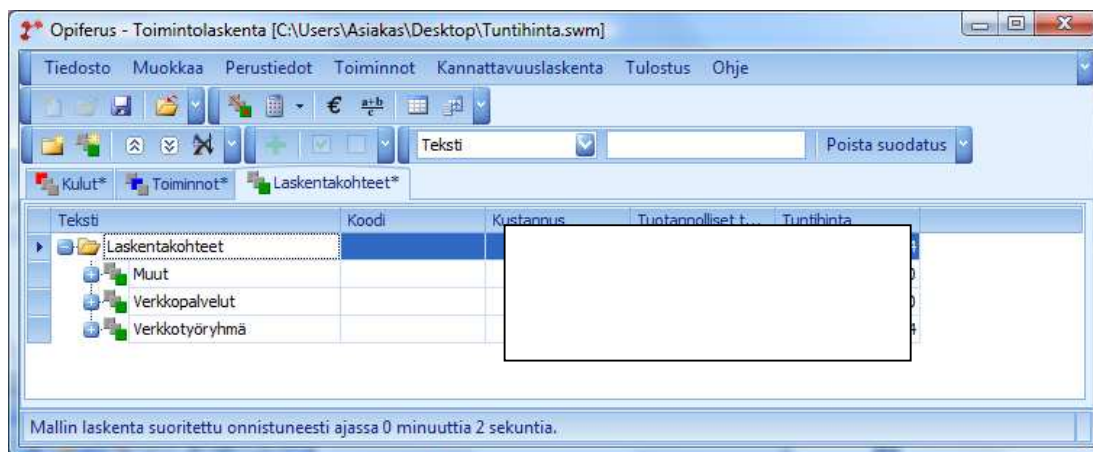
The screenshot shows the 'Opiferus - Toimintolaskenta' application window. The main data table is as follows:

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
▶ Toiminnot			
▶ Työryhmät			
▶ Verkkotyöryhmä			11 €
▶ Palkat	3061		96 € Tasajako
▶ Palkat	3061		43 € Tasajako
▶ Palkat	3000		53 € Henkilömäärä
▶ Sosiaalikulut	3061		86 € Tasajako
▶ Vapaaehtoiset henkilöstökulut	3061		20 € Tasajako
▶ Tuotannon ylläpitokulut	3061		62 € Tasajako
▶ Matkakulut	3061		91 € Tasajako
▶ Autokulut	3061		31 € Tasajako
▶ Edustus	3061		00 € Tasajako
▶ Tietoliikenne	3061		51 € Tasajako
▶ Konttoritarv. & painokulut	3061		30 € Tasajako
▶ Ulkopuoliset palvelut	3061		00 € Tasajako
▶ Muut liikekulut	3061		77 € Tasajako
▶ Poistot	3061		07 € Tasajako
▶ Verkkopalvelut			42 €
▶ Muut			17 €

At the bottom of the window, a status bar indicates: "Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 2 sekuntia."

KUVIO 2. Kuvakaappaus tunti-hintaraportin toiminto-moduulista

Laskentakohdemoduulissa (KUVIO 3) on laskettu verkkotyöryhmän ja verkkopalveluiden tuotannollisen tunnin omakustannushinta. Kohta *Muut* on myös mukana, jotta kustannukset voidaan täsmäyttää kulumoduulin kustannusten kanssa. Tuntihinnan laskemiseen on luotu oma sarake, jonka tietoihin on lisätty kaava, joka jakaa toteutuneet kustannukset tuotannollisilla tunneilla.

KUVIO 3. Kuvakaappaus tuntihintaraportin laskentakohde-moduulista

4.3.1.2 Kannattavuusraportointi

Kannattavuusraportointia tehdään säännöllisesti, mutta lähinnä kustannuspaikkaryhmätasolla. Tarvittaessa voidaan kuitenkin porautua aina yksittäisen kustannuspaikan kannattavuuteen asti. Kannattavuusraporttien laadinnassa hyödynnetään kustannusraporteista saatavaa kustannustietoa. Työryhmien kustannukset vyörytetään eri tuotteiden kustannuspaikoille, jolloin saadaan kunkin tuotteen ja tuoteryhmän kannattavuus.

Valitsin Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla toteutettavaksi raportiksi sisäisen tuloksen raportin. Excel-taulukolla toteutetussa raportissa ensimmäiselle välilehdelle syötetään kustannuspaikkaryhmien tuotot ja kulut (KUVIO 4). Toisella välilehdellä (KUVIO 5) kustannuspaikkaryhmistä muodostetaan palvelut, verkot, kiinteistöt, henkilöstöryhmät ja autot. Viimeisellä välilehdellä (KUVIO 6) esitetään Kokkolan Puhelin Oy:n valitun aikavälin liiketulos. Opiferus Toimintolaskennalla toteutetussa raportissa Kulu-moduuliin tuotiin kustannuspaikkaryhmien tuotot ja kulut rakenteellisen lähdetiedoston avulla (LIITE 1). Kulu-moduulista tuotot ja kulut kohdistettiin Toiminto-moduulin ryhmille. Toiminto-

moduulista tuotot ja kulut vyörytettiin Laskentakohde-moduulin laskentakohteelle, joka tässä tapauksessa oli Kokkolan Puhelin Oy. Lopputuloksena syntyi raportti, jossa voidaan Laskentakohde-moduulista lähteä porautumaan syvemmälle aina kustannuspaikkaryhmään asti. Raportista käy mielestäni hyvin ilmi miltä kustannuspaikkaryhmiltä esimerkiksi Kokkolan Puhelin Oy:n perusmaksut tulevat. Raportin päivitys on erittäin nopeaa, koska tietojen tuontia varten luotiin Excel-taulukko, joka muuntaa kirjanpidosta pudotettavat tiedot Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman ymmärtämään muotoon. Kun kirjaukset on saatu tehtyä kirjanpitoon, voidaan tiedot pudottaa Excel-taulukkoon, tallentaa tekstitiedostoksi ja tuoda Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan.

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Sisäinen tulos.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot Laskentakohteet

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
Kulut			4 €
110X			5 €
Perusmaksut	110x		0 € Tasajako
Puhelinliikenne	110x		6 € Tasajako
Johtovuokrat	110x		0 € Tasajako
Ylläpitomaksut	110x		0 € Tasajako
Laite- ja muut vuokrat	110x		2 € Tasajako
Asennus- ja korj.tuotot	110x		4 € Tasajako
Laitemyynti	110x		3 € Tasajako
Muut myyntituotot ja o...	110x		0 € Tasajako
Liiketoiminnan muut tu...	110x		0 € Tasajako
Ostot tilikauden aikana	110x		8 € Tasajako
Ulkopuoliset palvelut	110x		5 € Tasajako
Henkilöstökulut	110x		0 € Tasajako
Vap.eht. Henkilöstökulut	110x		3 € Tasajako
Tuot. Ylläpitokulut	110x		0 € Tasajako
Kiinteistökulut	110x		0 € Tasajako
Matkakulut	110x		0 € Tasajako
Autokulut	110x		0 € Tasajako
Edustus	110x		0 € Tasajako
Markkinointi	110x		0 € Tasajako
Hallintopalvelut	110x		3 € Tasajako
Kontt.kulut ja painotuo...	110x		0 € Tasajako
Tietoliikennekulut	110x		0 € Tasajako
Muut liikekulut	110x		0 € Tasajako
Poistot	110x		0 € Tasajako
115X			9 €
12XX			6 €
13XX			9 €
14XX			9 €
15XX			7 €
16XX			3 €
17XX			1 €
19XX			3 €
400X			0 €
41XX			3 €
42XX			3 €
43XX			6 €
440X			0 €
445X			1 €
46XX			9 €
5800 - 5810			6 €
583X - 586X			8 €
587V - 587V			8 €

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 5 sekuntia.

KUVIO 4. Kuvakaappaus sisäinen tulos raportin kulu-moduulista

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Sisäinen tulos.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot Laskentakohteet

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
▶ Toiminnot			14 €
▶ 1XXX Palvelut			26 €
▶ Perusmaksut	p		78 € Tasajako
▶ Perusmaksut	110x		0 € Tasajako
▶ Perusmaksut	115x		75 € Tasajako
▶ Perusmaksut	12xx		8 € Tasajako
▶ Perusmaksut	13xx		70 € Tasajako
▶ Perusmaksut	14xx		11 € Tasajako
▶ Perusmaksut	15xx		0 € Tasajako
▶ Perusmaksut	16xx		4 € Tasajako
▶ Perusmaksut	17xx		0 € Tasajako
▶ Perusmaksut	19xx		0 € Tasajako
▶ Puhelinliikenne	p		3 € Tasajako
▶ Johtovuokrat	p		0 € Tasajako
▶ Ylläpitomaksut	p		0 € Tasajako
▶ Laitte- ja muut vuokrat	p		20 € Tasajako
▶ Asennus- ja korj.tuotot	p		89 € Tasajako
▶ Laitemyynti	p		24 € Tasajako
▶ Muut myyntituotot ja oikaisut	p		26 € Tasajako
▶ Liiketoiminnan muut tuotot	p		0 € Tasajako
▶ Ostot	p		71 € Tasajako
▶ Ulkopuoliset palvelut	p		3 € Tasajako
▶ Henkilöstökulut	p		39 € Tasajako
▶ Vap.eht. henkilöstökulut	p		3 € Tasajako
▶ Tuot. ylläpitokulut	p		39 € Tasajako
▶ Kiinteistökulut	p		4 € Tasajako
▶ Matkakulut	p		76 € Tasajako
▶ Autokulut	p		0 € Tasajako
▶ Edustus	p		39 € Tasajako
▶ Markkinointi	p		5 € Tasajako
▶ Hallintopalvelut	p		39 € Tasajako
▶ Konnt.kulut ja painotuotteet	p		0 € Tasajako
▶ Tietoliikennekulut	p		0 € Tasajako
▶ Muut liikekulut	p		3 € Tasajako
▶ Poistot	p		11 € Tasajako
▶ 3XXX Autot			74 €
▶ 4XXX Verkot			34 €
▶ 5XXX Kiinteistöt			33 €
▶ 7XXX Henkilöryhmät			39 €

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 19 sekuntia.

KUVIO 5. Kuvakaappaus sisäinen tulos raportin toiminto-moduulista

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Sisäinen tulos.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot Laskentakohteet

Teksti	Koodi	Kustannus	Yksikkökustannus
Laskentakohteet			€
Kokkolan Puhelin Oy			€
Perusmaksut			€
Perusmaksut	p		€
Perusmaksut	a		€
Perusmaksut	v		€
Perusmaksut	k		€
Perusmaksut	h		€
Puhelinliikenne			€
Johtovuokrat			€
Ylläpitomaksut			€
Laitte- ja muut vuokrat			€
Asennus- ja korj.tuotot			€
Laitemyynti			€
Muut myyntituotot ja o...			€
Liiketoiminnan muut tu...			€
Ostot tilikauden aikana			€
Ulkopuoliset palvelut			€
Henkilöstökulut			€
Vap.eht. henkilöstökulut			€
Tuot. ylläpitokulut			€
Kiinteistökulut			€
Matkakulut			€
Autokulut			€
Edustus			€
Markkinointi			€
Hallintopalvelut			€
Kontt.kulut ja painotuo...			€
Tietoliikennekulut			€
Muut liikekulut			€
Poistot			€
Poistot	p		€
Poistot	a		€
Poistot	v		€
Poistot	k		€
Poistot	h		€

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 8 sekuntia.

KUVIO 6. Kuvakaappaus sisäinen tulos raportin laskentakohte-moduulista

Kannattavuuslaskentaa tehdään myös kustannuspaikkatasolla. Seuraavassa raportissa on turvaliiketoiminnan 12XX liiketulos laskettu kustannuspaikoittain. Kulu-moduuliin (KUVIO 7) tuodaan turvaliiketoiminnan kustannuspaikkojen tuotot ja kulut, sekä asennus ja myyntiryhmän kulut. Asennus- ja myyntiryhmän kulut jaetaan tehtyjen tuntien suhteessa eri kustannuspaikoille. Muille kuin turvaliiketoiminnan kustannuspaikoille kuuluvat kustannukset kohdistetaan toiminnolle Muille tehdyt työt (KUVIO 8), koska niiden osuutta ei haluta mukaan turvaliiketoiminnan lukuihin. Lopullisina laskentakohteina ovat Turvaliiketoiminta ja Muille tehdyt työt. Laskentakohteilta voidaan porautaa yksittäiselle kustannuspaikalle, jolloin voidaan todeta mitkä kustannuspaikat ovat voitollisia ja mitkä tuottavat tappiota (KUVIO 9).

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
Kulut			€
1203 Turvapuhelimet			€
Liikenvaihto	1203		€ Tasajako
Ostot tilikauden aikana	1203		€ Tasajako
Ulkopuoliset palvelut	1203		€ Tasajako
Henkilöstökulut	1203		€ Tasajako
Liiketoiminnan muut kulut	1203		€ Tasajako
Poistot	1203		€ Tasajako
1204 Kulunvalvontalaitteet			€
1206 Paloilmoitinjärjestelmät			€
1207 Videovalvontajärjest...			€
1209 Henkilöturvajärjestel...			€
1210 IS-JÄRJESTELMÄT			€
1211 Rikosilmoitinjärjestel...			€
Asennus- ja myyntiryhmä			€
Liikenvaihto	työryhmä		€ Tehdyt tunnit
Ostot tilikauden aikana	työryhmä		€ Tehdyt tunnit
Ulkopuoliset palvelut	työryhmä		€ Tehdyt tunnit
Henkilöstökulut	työryhmä		€ Tehdyt tunnit
Liiketoiminnan muut kulut	työryhmä		€ Tehdyt tunnit
Poistot	työryhmä		€ Tehdyt tunnit

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 0 sekuntia.

KUVIO 7. Kuvakaappaus turvaliiketoimintaraportin kulu-moduulista

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Turvaliiketoiminta.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot* Laskentakohteet*

Teksti	Koodi	Kustannus	Ajuri
- Toiminnot - Turvapuhelimet 1203 - Tasajako - Liikevaihto 1203 - Tasajako - Ostot tilikauden aikana 1203 - Tasajako - Ulkopuoliset palvelut 1203 - Tasajako - Henkilöstökulut 1203 - Tasajako - Liiketoiminnan muut kulut 1203 - Tasajako - Poistot 1203 - Tasajako - Liikevaihto työryhmä - Tehdyt tunnit - Ostot tilikauden aikana työryhmä - Tehdyt tunnit - Ulkopuoliset palvelut työryhmä - Tehdyt tunnit - Henkilöstökulut työryhmä - Tehdyt tunnit - Liiketoiminnan muut kulut työryhmä - Tehdyt tunnit - Poistot työryhmä - Tehdyt tunnit - Kulunvalvontalaitteet 1204 - Tasajako - Paloilmoitinjärjestelmät 1206 - Tasajako - Videovalvontajärjestelmät 1207 - Tasajako - Henkilöturvajärjestelmät 1209 - Tasajako - IS-järjestelmät 1210 - Tasajako - Rikosilmoitinjärjestelmät 1211 - Tasajako - Muille tehdyt työt Muut - Tasajako			

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 2 sekuntia. Tasajako: 100,00

KUVIO 8. Kuvakaappaus turvaliiketoimintaraportin toiminto-moduulista

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Turvaliiketoiminta.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut* Toiminnot* Laskentakohteet*

Teksti	Koodi	Liiketulos
- Laskentakohteet - Turvapuhelimet 1203 - Tasajako - Kulunvalvontalaitteet 1204 - Tasajako - Paloilmoitinjärjestelmät 1206 - Tasajako - Videovalvontajärjestelmät 1207 - Tasajako - Henkilöturvajärjestelmät 1209 - Tasajako - IS-järjestelmät 1210 - Tasajako - Rikosilmoitinjärjestelmät 1211 - Tasajako - Muille tehdyt työt Muut - Tasajako		

Mallin laskenta suoritettu onnistuneesti ajassa 0 minuuttia 1 sekuntia.

KUVIO 9. Kuvakaappaus turvaliiketoimintaraportin laskentakohde-moduulista

4.3.1.3 Laaturaportointi

Marraskuussa 2008 Kokkolan Puhelin Oy:lle myönnettiin ISO9001 mukainen laatusertifikaatti. Sertifikaatin kattamisalueeksi on määritelty ”Viestintäverkkojen ja –palveluiden tuottaminen, myynti ja ylläpito Kokkolan Puhelimen toimialueella” eli se kattaa koko Kokkolan Puhelin Oy:n liiketoiminnan. Sertifioijana on toiminut Inspecta Sertifiointi Oy. Kokkolan Puhelin Oy on viides teleoperaattori, jolle kyseinen sertifikaatti on myönnetty. Laatujärjestelmän kehittäminen aloitettiin vuonna 2007 ja kokonaisuudessa hanke kesti noin kaksi vuotta. Hankeen aikana laadittiin tarkat prosessikuvaukset ja mittarit, kerättiin toiminta- ja menettelyohjeista sekä aloitettiin sisäiset arvioinnit. Tehdyistä töistä on laadittu tarkat raportit, joihin on kirjattu muun muassa eri työvaiheiden aikataulut ja tavoitteet. Laatujärjestelmä on keino, jolla varmistetaan, että jatkuvaa kehitystyötä tehdään. Laatujärjestelmän avulla halutaan kehittää palvelun laatua ja ottaa asiakkaiden toiveet ja tarpeet paremmin huomioon. Sen avulla pyritään myös varmistamaan, että kerran tehtyä virhettä ei uusita. Laatujärjestelmän avulla pyritään parantamaan asiakastytyväisyyttä ja samalla sen toivotaan kertovan Kokkolan Puhelin Oy:n kehittämishalukkuudesta. Myös Kokkolan Puhelin Oy:n emoyhtiöllä Anvia Oyj:llä on ollut samainen sertifikaatti vuodesta 2004. (Kokkolan Puhelin Oy:n toimintakertomus 2008, 31)

4.3.1.4 Konserniraportointi

Kokkolan Puhelin Oy:n konsernilaskenta tehdään tällä hetkellä Excel-taulukolla. Anvia Oyj:llä on käytössään konsernilaskentaohjelma, mutta sitä ei ole vielä ehditty ottaa käyttöön Kokkolassa. Alakonsernin tiedot kuitenkin syötetään emoyhtiön järjestelmään valmiiksi eliminoituina. Käyttöön tulevan konsernilaskentaohjelman vuoksi en katsonut aiheelliseksi laatia esimerkiksi Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla laaditusta konserniraportista.

4.3.2 Ulkoinen raportointi

Ulkoisella raportoinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä lähinnä tilinpäätösraportointia, sekä Viestintä- ja Kilpailuvirastolle tehtävää raportointia. Tilinpäätösraportit saadaan tällä

hetkellä suoraan kirjanpitojärjestelmästä, joten niitä ei toteutettu Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmalla.

4.3.2.1 Viranomaisraportointi

Kokkolan Puhelin Oy toimittaa vuosittain raportteja eri viranomaisille. Suurin osa raporteista ja selvityksistä toimitetaan joko Viestintävirastolle tai Kilpailuvirastolle.

4.3.2.1.1 Viestintävirasto

Kokkolan Puhelin Oy (Kopu) toimittaa vuosittain Viestintävirastolle tilitarkastajan tarkastaman kustannuslaskennan kuvauksen. Tässä osiossa käydään läpi Kopun kustannuslaskentaa yleisellä tasolla, sekä käydään läpi kustannusten vyörytystä eri laskentakohteille.

Kopu sisäisen laskennan laskentatunniste muodostuu neljämerkkisestä kustannuspaikasta, kaksimerkkisestä organisaationumerosta ja neljämerkkisestä ulkoisen kirjanpidon tilistä. Kustannuspaikka ja organisaationumero ovat pakollisia tietoja kirjauksen yhteydessä kaikissa tuloslaskelman vienneissä ja taseen käyttöomaisuuden vienneissä.

Kopun osastoja ovat palveluliiketoiminta, verkkoliiketoiminta, turvaliiketoiminta (Securi), sisäiset palvelut (talous, logistiikka, tietohallinto, hallinto, kiinteistöt) ja asennuspalvelu. Viestintävirastolle lähetettävässä dokumentissa keskitytään lähinnä verkkoliiketoiminnan kustannus- ja hinnoittelulaskelmiin.

Palveluliiketoiminta on jakautunut neljään työryhmään ja yhdeksään tuoteryhmään. Verkkoliiketoiminta on jakautunut kuuteen työryhmään ja seitsemään tuoteryhmään, jotka muodostuvat lähinnä eri tekniikoilla toteutetuista verkoista. Asennuspalvelu on jakautunut viiteen työryhmään ja nämä työryhmät tekevät sekä palveluliiketoimintaan, että verkkoliiketoimintaan liittyvää työtä.

Palveluliiketoimintaan kuuluvat sellaiset tuoteryhmät, joihin sisältyy loppuasiakkaille myytäviä tuotteita ja palveluita. Verkkoliiketoiminta rakentaa verkot ja tekniikan, joista

operaattorituotteet muodostuvat. Kustannuslaskennan kannalta verkkoliiketoiminnan verkot ja operaattorituotteet ovat Viestintäviraston tarkastelun kohteena.

Henkilöiden kustannuksia seurataan työryhmittäin osastojen. Tällaisia työryhmiä ovat mm. yritysmyynti, suunnittelu, käyttö ja operointi. Asennustyöryhmien kustannukset laskutetaan tehtyjen tuntien mukaan tuoteryhmille ja verkon osille sisäisinä siirtoina.

Verkkoliiketoiminnan välittömät kustannukset kirjataan suoraan verkon osien ja työryhmien kustannuspaikoille ja organisaatioille. Kustannus- ja hinnoittelulaskelmissa välittömiksi kuluiksi luetaan kaikki ko. kustannuspaikan tuloslaskelmasta löytyvät erät (myös liiketoiminnan muut kulut), koska niiden voidaan yksiselitteisesti osoittaa liittyvän kyseisen verkon osan kustannuksiin ja niistä muodostuneiden tuotteiden hinnanmuodostukseen.

Palkkajärjestelmään on jokaisen henkilön taakse syötetty työryhmän kustannuspaikka ja organisaatio, joiden mukaan palkkatiedot tallentuvat työryhmän kustannuksiksi. Kaikki asentajat ja toimihenkilöt sellaisessa työryhmässä, jonka kulujen jakamiseen tarvitaan työajan seuranta, tekevät tunti-ilmoituksen. Työryhmän kaikki kustannukset jaetaan tai laskutetaan sisäisesti työajan seurannan mukaan verkon osille ja myös kustannuksiksi ja aktivoinneiksi.

Ostolaskut kirjataan ostoreskontran kautta kirjanpidon tileille, kustannuspaikoille ja organisaatioille mikäli kyseessä ei ole osto varastoon. Ne siirretään konekielisinä laskentatunnisteineen kirjanpitoon sekä samalla sisäiseen laskentaan.

Varastotapahtumat tiliöidään varastosta oton yhteydessä käyttötarkoituksen mukaan oikeille kustannuspaikoille, organisaatioille ja tileille joko investoinneiksi tai kuluiksi. Ne siirretään kirjanpitoon ja sisäiseen laskentaan konekielisinä.

Käyttöomaisuuskirjanpito pidetään kustannuspaikkatasolla ja tiedot viedään käsin kerran kuukaudessa kirjanpidosta. Kirjanpitoarvojen mukaiset poistot lasketaan ja siirretään sisäiseen laskentaan kustannuspaikkatasolla kuukausittain. Jälleenhankinta-arvoiset poistot verkkojen osille lasketaan kerran vuodessa. Tavoitteena on, että vuoden 2010 aikana

käyttöön otetaan kirjanpitojärjestelmään integroitu käyttöomaisuusohjelma, joka selkeyttää ja nopeuttaa poistojen laskemista.

Kaikki KOPU:n yhteisen hallinnon ja talouden kustannuspaikoille kirjautuneet kustannukset ovat yleiskustannuksia, jotka kohdistetaan aiheuttamisperiaatteiden mukaisten vyörytysperusteiden mukaan osastoille, tuoteryhmille / verkon osille tai yksittäisille kustannuspaikoille. Kohdistettavassa summassa huomioidaan hallinnollisille kustannuspaikoille kirjautuneet sisäiset tulot ja sisäiset kustannukset.

Yhteisiä kustannuksia ovat osastojen johtamiseen ja hallinointiin liittyvät kustannukset sekä osaston yhteiset kaikkia tuoteryhmiä tai verkon osia palvelevat kustannuspaikat. Verkkoliiketoiminnan yhteisiä kustannuksia ovat verkkoliiketoiminnan johtamiseen ja hallinointiin liittyvät kustannukset sekä erilaisille tukitoiminnoille kirjautuneet kustannukset. Sellaiset työryhmät ja verkon osat, joiden ei katsota välittömästi tuottavan mitään asiakkaille myytävää tuotetta tai palvelua, vaan tukevat tiettyjen ydinpalveluiden tuottamista, ovat tukituoteryhmiä. Tällaisille kustannuspaikoille kirjautuneet kustannukset kohdistetaan muille verkon osille sen mukaan kuin niiden katsotaan aiheutuneen verkon osan palveluiden tuottamisesta. Tukituoteryhmien kustannukset voidaan kohdistaa yhdelle, kahdelle tai useammalle verkon osalle.

Kustannusten vyöryttäminen tapahtuu Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman avulla. Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan on syötetty kaikki KOPU:n kustannukset sisäisen tuloslaskelman mukaisesti ryhmiteltyinä (materiaalit, ulkopuoliset palvelut, henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut ja suunnitelman mukaiset poistot)(KUVIO 10). Ohjelmassa on verkkoliiketoiminnan verkkojen osat käsitelty yksityiskohtaisesti ja kustannukset, jotka kuuluvat muuhun liiketoimintaan on syötetty yhtenä ryhmänä. Näiden kustannuspaikkojen välillä tehtyjen kohdistusten jälkeen on helppo tarkastaa, että kaikki kustannukset on käytetty, koska loppusumma on sama kuin kirjanpidon kokonaiskustannukset. Tästä selviää myös se, että kaksinkertaisia vyörytyksiä ei esiinny.

Kustannuslaskennassa tilaajajohtoverkon osalta poistot lasketaan jälleenhankinta-arvosta ja pitoaikoina käytetään kirjanpidossa käytössä olevia poistoaikoja. Jälleenhankintahinta johtojen ja kaapeleiden osalta on saatu laskemalla kirjanpitoon kirjatut investoinnit

kymmeneltä edelliseltä vuodelta ja jaettu ne ko. vuosina rakennetulla parikaapelikilometrimäärällä. Näin saadulla parikilometrin keskimääräisellä rakentamiskustannuksella on kerrottu koko tilaajaverkon parikaapelikilometrimäärällä. Kaapelikanavien jälleenhankintahinta on laskettu kertomalla kaapelikanavan yhteismäärä kaapelikanavan keskimääräisellä rakentamiskustannuksella. Datarunkoverkon osalta poistot on laskettu kirjanpitoon kirjatuista investoinneista viideltä edelliseltä vuodelta. Keskusten ja voimalaitteiden jälleenhankintahintana on käytetty viimeisintä pyydettyä tarjousta. Siirtolaitteiden ja mastojen jälleenhankinta on laskettu kertomalla niiden määrä keskimääräisellä rakentamiskustannuksella.

Verkkoliiketoiminnan operaattorituotteet muodostetaan niiden käyttämien verkkojen osien kustannuksista käytön suhteessa. Verkon osien kustannukset muodostuvat verkon osan kustannuspaikalle kirjatuista suorista kustannuksista, kustannuspaikalle kohdistetuista yleis- ja yhteisistä kustannuksista, kustannuspaikalle kuuluvista jälleenhankintahinta-arvoisista investoinneista kirjanpidon poistosuunnitelman mukaan lasketuista poistoista ja kustannuspaikan sitoutuneelle pääomalle lasketusta tuottovaatimuksesta. Sitoutuneen pääoman laskemiseen käytetään kaavaa $H((n-1)/(2*n))$, missä H = jälleenhankintahinta ja n = poistoaika.

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Viranomaisraportti.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut Toiminnot Laskentakohteet

Teksti	Koodi	Ajuri	Kustannus
1000 Asiakaspalvelu			€
Henkilöstökulut (1000)	Kulu	Tasajako	€
Muut toimintakulut (1000)	Kulu	Vapaat prosentit	€
Ostot (1000)	Kulu	Tasajako	€
Poistot (1000)	Kulu	Tasajako	€
Ulkopuoliset palvelut (1000)	Kulu	Tasajako	€
103X Myynti			€
1050 Tehtaankadun myymälä			€
1100-2950 Asiakaspalveluosaston muu toiminta			€
3000 Teknisen osaston hallinto			€
3010 Dokumentointi			€
3020 Suunnittelu			€
306X Teknisen osaston työryhmät			€
31XX-34XX Teletoiminnan verkot			€
31XX Tilajaverkko			€
32XX Keskukset			€
33XX Verkojen yhteiset osat			€
34XX Yhdysjohdo			€
35XX-37XX Muun toiminnan verkot			€
39XX Operaattorityöt			€
41XX Talousosasto			€
43XX Kopun ATK			€
44XX Kopun hallinto			€
45XX Kiinteistöt			€
46XX-48XX Tuotannon kiinteistöt ja tekniset laitteet			€
5XXX Puhelinluettelo ja sähköinen luettelo			€
606X Toimituksen asennusryhmät			€

KUVIO 10. Kuvakaappaus viranomaisraportin kulu-moduulista

Opiferus - Toimintolaskenta [C:\Users\Asiakas\Desktop\Viranomaisraportti.swm]

Tiedosto Muokkaa Perustiedot Toiminnot Kannattavuuslaskenta Tulostus Ohje

Teksti Poista suodatus

Kulut Toiminnot Laskentakohteet

Teksti	Koodi	Ajuri	Kustannus
▶ Toiminnot			0 €
▶ Asiakaspalveluosaston hallinto			2 €
▶ Myynti ja markkinointi			6 €
▶ Myymälä			4 €
▶ Toimituksen asennusryhmät			8 €
▶ Teknisen osaston hallinto			2 €
▶ Dokumentointi ja Suunnittelu			2 €
▶ Teknisen osaston työryhmät			1 €
▶ 3700 Kaapelitelevisioverkko			6 €
▶ Talousosaston toiminnot			6 €
▶ Laskenta	Toiminto	Tasajako	2 €
▶ Henkilöstöhallinto	Toiminto	HENKILÖMÄÄRÄ	2 €
▶ Laskutus	Toiminto	Vapaat prosentit	1 €
▶ Materiaalihallinto	Toiminto	Vapaat prosentit	2 €
▶ Kopun hallinto			0 €
▶ 45XX Kiinteistöt			5 €
▶ Verkkojen yhteiset kulut			3 €
▶ 5XXX Luettelotoiminta			5 €
▶ ATK-ajurit			4 €

KUVIO 11. Kuvakaappaus viranomaisraportin toiminto-moduulista

Teksti	Koodi	Ajuri	Kustannus
Laskentakohteet			17 €
37XX Kaapelitelevisioverkko			01 €
31XX Tilajaverkko			04 €
(3150) Kuparikaapeli			00 €
(3150) Kuparikaapeli	Laskentakohde	Vapaat pro...	06 €
Dokumentointi ja Suunnittelu	Toiminto	Vapaat pro...	07 €
45XX Kiinteistöt	Toiminto	Vapaat pro...	05 €
Putkikanavat (3350)	Toiminto	Vapaat pro...	00 €
Tilajayhteyden yhteiset kulut (3100)	Toiminto	Vapaat pro...	00 €
Toiden hallinta TTM2	Toiminto	Vapaat pro...	09 €
306X Verkkotyöryhmät	Toiminto	TEKNISEN ...	00 €
Laskenta	Toiminto	Tasajako	08 €
Materiaalihallinto	Toiminto	Vapaat pro...	01 €
Ostot (4370)	Kulu	TIGERS AJURI	00 €
Ulkopuoliset palvelut (4370)	Kulu	TIGERS AJURI	00 €
Henkilöstökulut (4370)	Kulu	TIGERS AJURI	00 €
Muut toimintakulut (4370)	Kulu	TIGERS AJURI	00 €
Poistot (4370)	Kulu	TIGERS AJURI	00 €
Verkkorekisteri TTM7	Toiminto	TIGERS AJURI	03 €
Ei käytössä	Toiminto	AP OSASTO...	00 €
Ei käytössä	Toiminto	AP OSASTO...	00 €
Ei käytössä	Toiminto	AP OSASTO...	00 €
Ostot (3150)		Tasajako	02 €
Ulkopuoliset palvelut (3150)		Tasajako	00 €
Henkilöstökulut (3150)		Tasajako	04 €
Muut toimintakulut (3150)		Tasajako	04 €
Poistot (3150)		Tasajako	00 €
606X Toimitus	Toiminto	AP OSASTO...	01 €
Pääomakustannukset	Laskentakohde	Vapaat pro...	04 €
(3120) 2 Mbit laitteet			01 €
(3110+3160) Valokaapeli			00 €
(3170-3180) Tilajakortit			03 €
32XX-34XX Ydinverkko			01 €
35XX Radiopalveluverkko			08 €
36XX Dataverkko			00 €
39XX Operaattorityöt			02 €
Muu toiminta			09 €
5XXX Puhelinluettelotoiminta			03 €
Tuotteet			00 €

KUVIO 12. Kuvakaappaus viranomaisraportin laskentakohde-moduulista

Opiferus toimintolaskenta-ohjelmalla kulut voitiin kohdistaa huomattavasti tarkemmin kuin Excel-taulukolla toteutetulla raportilla. Laskentakohteille vyörytetty kulut oli helppo jäljittää takaisin niiden alkulähteelle. Yksittäisten rivien väriytyksen perusteella oli helppo päätellä olivatko kulut tulleet suoraan kulumoduulista (punainen logo kululajin edessä), vai

toimintomoduulin kautta (sininen logo kululajin edessä) (KUVIO 12). Mallin uudelleenlaskenta tehtyjen muutosten jälkeen oli huomattavasti helpompaa ja nopeampaa kuin vastaavalla Excel-raportilla. Myös laskelman graafisuus oli selkeä etu Excelillä toteutettuun laskelmaan verrattuna. Laskentamalli antoi arvokasta tietoa myös eri toimintojen kustannuksista (KUVIO 11). Esimerkiksi laskutuksen kustannuksia on tähän mennessä pystytty arvioimaan vain karkealla tasolla, eikä sen kuluja ole sisäisessä laskennassa kohdistettu yksittäisille laskentakohteille.

4.3.2.1.2 Kilpailuvirasto

Opiferus Toimintolaskenta-ohjelma soveltuisi ainakin hintaruuvilaskelmien tuottamiseen erinomaisesti juuri läpinäkyvyytensä ansiosta. Kilpailuvirastolle toimitettavien raporttien ja laskelmien osalta voitaisiin aukottomasti näyttää esim. ADSL-liittymien tuottama kate nopeusluokittain.

4.3.3 Ajurit

Kaikki Kokkolan Puhelin Oy:n hallinnolliset kustannukset vyörytetään tileiltä työryhmille, tuoteryhmille ja verkon osille seuraavilla vyörytyssäännöillä (ajureilla):

- Taloushallinnon kulut tasajaolla kaikille verkon osille (verkoille kuuluva osuus)
- Henkilöstöhallinto henkilömäärän suhteessa
- Laskutus asiantuntija-arvioiden suhteessa
- Materiaalihallinto varastotapahtumien suhteessa
- Tehtaankadun myymälän (asiakaspalvelupiste) kulut avattujen työtehtävien suhteessa
- ATK-kulut henkilöstön lukumäärän suhteessa
- Hallinnon kulut verkon osille henkilömäärän suhteessa
- Hallinnon kiinteistöjen kulut käytössä olevien neliöiden suhteessa
- Teknisten kiinteistöjen kulut prosentuaalisesti käytön mukaan

Yhteiset kustannukset puolestaan kohdistetaan seuraavilla vyörytyssäännöillä:

- Verkkoliiketoiminnan hallinnon kulut henkilömäärän suhteessa
- Palveluliiketoiminnan hallinnon kulut henkilömäärän suhteessa

- Toimituksen hallinnon kulut henkilömäärän suhteessa
- Teknisen osaston suunnittelun kulut kyseisen työryhmän työtuntien suhteessa
- Putkikanavien kulut verkon osille käytön suhteessa
- Voimalaitteet verkon osille käytön suhteessa
- Tilaaajaverkon, keskusten ja ydinverkon yhteiset kustannukset on jaettu verkon osille asentajien tekemien työtuntien suhteessa.

4.3.4 Tietojen tuonti Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan

Opiferus Toimintolaskenta-ohjelama tarvitsee tietojen tuontia varten lähdetiedoston. Tietojen tuonnissa tarvittava lähdetiedosto voidaan luoda esimerkiksi Microsoft Excel-ohjelmalla. Ensimmäiseksi luodaan uusi, tyhjä Excel-tiedosto. Seuraavaksi syötetään tarvittavat tiedot taulukkoon. Tuotavien sarakkeiden nimet on suositeltavaa lisätä Excel-taulukon ensimmäiselle riville. Luotu taulukko tallennetaan ja tallennusmuodoksi valitaan *Teksti (sarkainerotin) (*.txt)*. Luodun tiedoston avulla on vaivatonta tuoda suuriakin määriä tietoa Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan ilman, että sitä tarvitsee syöttää käsin. Useimmista kirjanpitojärjestelmistä on helppo pudottaa tietoa suoraan Excel-taulukkoon, jolloin tehtäväksi jää vain taulukon muokkaaminen sellaiseen muotoon, että se voidaan tuoda Opiferus Toimintolaskenta-ohjelmaan. Opiferus Toimintolaskenta-ohjelman laskentamalliin on mahdollista tuoda myös yhden moduulin koko puurakenne yhdellä tuonnilla. Rakenteellinen lähdetiedosto poikkeaa hieman muiden tuontien lähdetiedostoista.

4.3.5 Käytössä olevat järjestelmät

Kokkolan Puhelin Oy:n kirjanpitojärjestelmä on Personec Intime Plus ja toiminnanohjausjärjestelmä Softera Oy:n TTMi. Muita yrityksessä käytössä olevia taloushallinnon järjestelmiä ovat Basware Oyj:n Maksuliikenne, Group Consolidation ja eOffice. Lisäksi käytössä ovat Talgraf, Opiferus toimintolaskenta ja Personec Käyttöomaisuus.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuten viitekehyksessä mainitaan, on raportoinnin ja sen myötä taloushallinnon tehtävänä antaa kokonaiskuva yrityksen eri toimintojen taloudellisesta ja toiminnallisesta tilasta. Raportoinnin tulisi kertoa miten on mennyt, miksi on mennyt näin ja mihin olemme menossa. Raporteista tulisi käydä ilmi myös se miten eri sisäiset ja ulkoiset tekijät ovat vaikuttaneet nykyiseen tilanteeseen ja miten ne tulevat vaikuttamaan tulevaisuudessa.

Koska raportointimenetelmiä on niin monenlaisia, ei kirjanpitojärjestelmä yleensä pysty tarjoamaan kaikkia tarvittavia tietoja raportointia varten. Kirjauksista tulee aivan liian monimutkaisia jos kaikki tarvittavat tiedot pyritään saamaan mukaan esimerkiksi laskentatunnisteelle. Toisaalta myöskään määrä- ja asiakastietoja ei saada kirjanpidon kautta, joten tiedot joudutaan joka tapauksessa kokoamaan useasta eri tietolähteestä.

Erilaiset tietovarastot ovat tiedon kokoamisen kannalta hyviä työkaluja jos pidetään huoli, että niistä saatava tieto on ajantasaista ja oikeaa. Erilaisia kustannus- ja kannattavuuslaskelmia voidaan laatia monesta eri näkökulmasta ja yrityskohtaisten laskelmien lisäksi olisi pystyttävä laatimaan tuote- ja asiakaskohtaisia laskelmia. Yritystason laskelmat ovat yleensä liian karkealla tasolla, jotta niiden perusteella voitaisiin mennä tekemään kovinkaan merkittäviä päätöksiä. Perinteisten laskentamenetelmien rinnalle on nousemassa uusia tapoja hoitaa sisäistä laskentaa. Toimintolaskenta tarjoaa monia hyviä puolia verrattuna perinteisiin laskelmiin. Sen avulla voidaan kuluja kohdistaa toimintojen avulla tarkemmin ja samalla voidaan selvittää myös eri toimintojen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Raportoinnin tueksi on tarjolla lukemattomia raportointijärjestelmiä, joiden avulla voidaan yhdistää ja tarvittaessa jatkojalostaa kirjanpidosta ja muista järjestelmistä saatavia tietoja. Uuden raportointijärjestelmän hankinta ei kuitenkaan välttämättä poista kaikkia raportointiin liittyviä ongelmia. Jos yrityksen avainprosessit eivät ole kunnossa, ei myöskään niistä saatava tieto ole luotettavaa.

Opiferus Toimintolaskenta-ohjelma soveltuu hyvin useimpien raporttien laatimiseen. Erityisen hyvin se sopii erilaisten kustannus- ja kannattavuusraporttien tekemiseen, mutta

myös muiden raporttien laatiminen onnistuu. Konserniraportointiin ohjelma ei välttämättä sovellu parhaalla mahdollisella tavalla, mutta toisaalta sitä ei ole myöskään suunniteltu tämänkaltaiseen laskentaan. Tietojen tuonti muista järjestelmistä on erittäin helppoa ja tästä syystä raporttien laatiminen sujuu nopeasti. Myös raporttien muuttaminen käy helposti, koska laskentamalli voidaan laskea uudelleen yhdellä napin painalluksella. Tuottojen ja kulujen vyöryttäminen laskentakohteelta toiselle on sujuvaa ja Excel- taulukoihin verrattuna virheettömämpää. Laskentamalleissa huomioitavaa on niiden ”läpinäkyvyys. Laskentakohteiden alta löytyvät erät voidaan helposti jäljittää niiden alkulähteille ja samalla varmistetaan siitä, että esim. kustannuksia ei ole käytetty useampaan kertaan. Tämä on erityisen tärkeää viranomaisraportoinnissa ja esim. Viestintäviraston vaatima laskelma kustannussuuntautuneesta hinnoittelusta voidaan toteuttaa Opiferus Toimintalaskenta-ohjelmalla. Tilintarkastajien on helppo löytää laskentamallista tarvitsemansa tiedot ja myös täsmäytys kirjanpidon lukuihin onnistuu. Kokkolan Puhelin Oy:n vuoden 2008 operaattorituotteiden kustannuslaskenta suoritettiin Opiferus Toimintalaskenta-ohjelmalla ja laskentamallista saadut tiedot toimitettiin tilintarkastuksen jälkeen

LÄHTEET

Alhola, Kari & Lauslahti, Sanna 2000. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. Porvoo: WSOY

Basware Business Planning. WWW-dokumentti. Saatavissa:
http://www.basware.com/FI/Our_Solutions/suunnittelu_ ja _raportointi/business_planning/Pages/default.aspx, luettu 1.8.2009

Haaramo, Virpi & Rätty, Päivi. 2009. Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö IFRS-raportointi. Juva: WS Bookwell Oy

Hintaruuvi. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.ficora.fi/attachments/suomial/514o8PiaO/Lausunto061102KilpailuvirastoM11M12.pdf>, luettu 30.10.2009

Informaatio ja raportointi yritysjohton tukena päätöksenteossa. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/30995/TMP.objres.269.pdf?sequence=1>, luettu 9.11.2009

Jyrkkiö, Esa & Riistama, Veijo. 2004. Laskentatoimin päätöksenteon apuna. Helsinki: WSOY

KHT-yhdistys. 2008. Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009. Helsinki: KHT-Media Oy

KHT-yhdistys IFRS. 2008. IFRS- tilinpäätösmalli 2008. Helsinki: KHT-Media Oy

Kilpailuvirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi?luku=kilpailuvirasto&sivu=kilpailuvirasto>, luettu 5.11.2009

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Laki kilpailunrajoituksista 27.5.1992/480

Lisää tehokkuutta ja luotettavuutta suunnitteluun ja raportointiin. 2009. Basware Business Planning-ohjelmiston esittelyyn tarkoitettua materiaalia

Mähönen, Jukka. 2009. Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus. Helsinki: Edita Prima Oy

Määrävä markkina-asema. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi?luku=kilpailunrajoitukset%2Fmaaraava-markkina-asema&sivu=maaraava-markkina-asema>, luettu 5.11.2009

Navita Solutions Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.navita.fi/wwwteemuaho.nsf/pages/Teemuaho>, luettu 1.10.2009

Neilimo, Kari & Uusi-Rauva, Erkki 2005. Johdon laskentatoimi. 6. - 7. uudistettu painos

Helsinki: Edita Publishing Oy

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Saalistushinnoittelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi?luku=kilpailunrajoitukset%2Fmaaraava-markkina-asema&sivu=maaraava-markkina-asema>, luettu 5.11.2009

Salmi, Ilari. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita Publishing Oy

Softwave Ohjelmistot Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.softwave.fi/>, luettu 1.10.2009

Talgraf Oy. 2007. Talgraf käyttäjän käsikirja. Oulu.

Talgraf Raportointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.talgraf.fi/raportointi.html>, luettu 1.8.2009

Taloudenohjaus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/30822/TMP.objres.104.pdf?sequence=1>, luettu 18.11.2009

Tietovarasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/atk/lehdet/101/tietovarasto.html>, luettu 12.11.2009

Toimintakertomus 2008. Kokkolan Puhelin Oy. Kokkola: Kirjapaino Antti Välikangas Oy 2009

Toimintakertomus 2008. Vaasan Läänin Puhelin Oy.

Toimintolaskenta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tiedekirjasto.helsinki.fi/raportit/abc/toimintolaskenta2.htm>, luettu 18.11.2009

Viestintäviraston kustannuslaskennan yleisohje. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ficora.fi/attachments/suomial/1156442494401/kustlaskohje.pdf>, luettu 15.8.2009

Rakenteellinen lähdetiedosto

ID	ParentID	Tyyppi	Teksti	Koodi	Kustannus
1	0	1	110X		
2	1	2	Perusmaksut		
3	1	2	Puhelinliikenne		
4	1	2	Johtovuokrat		
5	1	2	Ylläpitomaksut		
6	1	2	Laite- ja muut vuokrat		
7	1	2	Asennus- ja korj.tuotot		
8	1	2	Laitemyynti		
9	1	2	Muut myyntituotot ja oikaisut		
10	1	2	Liiketoiminnan muut tuotot		
11	1	2	Ostot tilikauden aikana		
12	1	2	Ulkopuoliset palvelut		
13	1	2	Henkilöstökulut		
14	1	2	Vap.eht. Henkilöstökulut		
15	1	2	Tuot. Ylläpitokulut		
16	1	2	Kiinteistökulut		
17	1	2	Matkakulut		
18	1	2	Autokulut		
19	1	2	Edustus		
20	1	2	Markkinointi		
21	1	2	Hallintopalvelut		
22	1	2	Kontt.kulut ja painotuotteet		
23	1	2	Tietoliikennekulut		
24	1	2	Muut liikekulut		
25	1	2	Poistot		
26	0	1	115X		
27	26	2	Perusmaksut		
28	26	2	Puhelinliikenne		
29	26	2	Johtovuokrat		
30	26	2	Ylläpitomaksut		
31	26	2	Laite- ja muut vuokrat		
32	26	2	Asennus- ja korj.tuotot		

33	26	2 Laitemyynti
34	26	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
35	26	2 Liiketoiminnan muut tuotot
36	26	2 Ostot tilikauden aikana
37	26	2 Ulkopuoliset palvelut
38	26	2 Henkilöstökulut
39	26	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
40	26	2 Tuot. Ylläpitokulut
41	26	2 Kiinteistökulut
42	26	2 Matkakulut
43	26	2 Autokulut
44	26	2 Edustus
45	26	2 Markkinointi
46	26	2 Hallintopalvelut
47	26	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
48	26	2 Tietoliikennekulut
49	26	2 Muut liikekulut
50	26	2 Poistot
51	0	1 12XX
52	51	2 Perusmaksut
53	51	2 Puhelinliikenne
54	51	2 Johtovuokrat
55	51	2 Ylläpitomaksut
56	51	2 Laite- ja muut vuokrat
57	51	2 Asennus- ja korj.tuotot
58	51	2 Laitemyynti
59	51	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
60	51	2 Liiketoiminnan muut tuotot
61	51	2 Ostot tilikauden aikana
62	51	2 Ulkopuoliset palvelut
63	51	2 Henkilöstökulut
64	51	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
65	51	2 Tuot. Ylläpitokulut
66	51	2 Kiinteistökulut
67	51	2 Matkakulut
68	51	2 Autokulut
69	51	2 Edustus

70	51	2	Markkinointi
71	51	2	Hallintopalvelut
72	51	2	Kontt.kulut ja painotuotteet
73	51	2	Tietoliikennekulut
74	51	2	Muut liikekulut
75	51	2	Poistot
76	0	1	13XX
77	76	2	Perusmaksut
78	76	2	Puhelinliikenne
79	76	2	Johtovuokrat
80	76	2	Ylläpitomaksut
81	76	2	Laite- ja muut vuokrat
82	76	2	Asennus- ja korj.tuotot
83	76	2	Laitemyynti
84	76	2	Muut myyntituotot ja oikaisut
85	76	2	Liiketoiminnan muut tuotot
86	76	2	Ostot tilikauden aikana
87	76	2	Ulkopuoliset palvelut
88	76	2	Henkilöstökulut
89	76	2	Vap.eht. Henkilöstökulut
90	76	2	Tuot. Ylläpitokulut
91	76	2	Kiinteistökulut
92	76	2	Matkakulut
93	76	2	Autokulut
94	76	2	Edustus
95	76	2	Markkinointi
96	76	2	Hallintopalvelut
97	76	2	Kontt.kulut ja painotuotteet
98	76	2	Tietoliikennekulut
99	76	2	Muut liikekulut
100	76	2	Poistot
101	0	1	14XX
102	101	2	Perusmaksut
103	101	2	Puhelinliikenne
104	101	2	Johtovuokrat
105	101	2	Ylläpitomaksut
106	101	2	Laite- ja muut vuokrat

107	101	2 Asennus- ja korj.tuotot
108	101	2 Laitemyynti
109	101	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
110	101	2 Liiketoiminnan muut tuotot
111	101	2 Ostot tilikauden aikana
112	101	2 Ulkopuoliset palvelut
113	101	2 Henkilöstökulut
114	101	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
115	101	2 Tuot. Ylläpitokulut
116	101	2 Kiinteistökulut
117	101	2 Matkakulut
118	101	2 Autokulut
119	101	2 Edustus
120	101	2 Markkinointi
121	101	2 Hallintopalvelut
122	101	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
123	101	2 Tietoliikennekulut
124	101	2 Muut liikekulut
125	101	2 Poistot
126	0	1 15XX
127	126	2 Perusmaksut
128	126	2 Puhelinliikenne
129	126	2 Johtovuokrat
130	126	2 Ylläpitomaksut
131	126	2 Laite- ja muut vuokrat
132	126	2 Asennus- ja korj.tuotot
133	126	2 Laitemyynti
134	126	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
135	126	2 Liiketoiminnan muut tuotot
136	126	2 Ostot tilikauden aikana
137	126	2 Ulkopuoliset palvelut
138	126	2 Henkilöstökulut
139	126	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
140	126	2 Tuot. Ylläpitokulut
141	126	2 Kiinteistökulut
142	126	2 Matkakulut
143	126	2 Autokulut

144	126	2 Edustus
145	126	2 Markkinointi
146	126	2 Hallintopalvelut
147	126	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
148	126	2 Tietoliikennekulut
149	126	2 Muut liikekulut
150	126	2 Poistot
151	0	1 16XX
152	151	2 Perusmaksut
153	151	2 Puhelinliikenne
154	151	2 Johtovuokrat
155	151	2 Ylläpitomaksut
156	151	2 Laite- ja muut vuokrat
157	151	2 Asennus- ja korj.tuotot
158	151	2 Laitemyynti
159	151	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
160	151	2 Liiketoiminnan muut tuotot
161	151	2 Ostot tilikauden aikana
162	151	2 Ulkopuoliset palvelut
163	151	2 Henkilöstökulut
164	151	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
165	151	2 Tuot. Ylläpitokulut
166	151	2 Kiinteistökulut
167	151	2 Matkakulut
168	151	2 Autokulut
169	151	2 Edustus
170	151	2 Markkinointi
171	151	2 Hallintopalvelut
172	151	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
173	151	2 Tietoliikennekulut
174	151	2 Muut liikekulut
175	151	2 Poistot
176	0	1 17XX
177	176	2 Perusmaksut
178	176	2 Puhelinliikenne
179	176	2 Johtovuokrat
180	176	2 Ylläpitomaksut

181	176	2 Laite- ja muut vuokrat
182	176	2 Asennus- ja korj.tuotot
183	176	2 Laitemyynti
184	176	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
185	176	2 Liiketoiminnan muut tuotot
186	176	2 Ostot tilikauden aikana
187	176	2 Ulkopuoliset palvelut
188	176	2 Henkilöstökulut
189	176	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
190	176	2 Tuot. Ylläpitokulut
191	176	2 Kiinteistökulut
192	176	2 Matkakulut
193	176	2 Autokulut
194	176	2 Edustus
195	176	2 Markkinointi
196	176	2 Hallintopalvelut
197	176	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
198	176	2 Tietoliikennekulut
199	176	2 Muut liikekulut
200	176	2 Poistot
201	0	1 19XX
202	201	2 Perusmaksut
203	201	2 Puhelinliikenne
204	201	2 Johtovuokrat
205	201	2 Ylläpitomaksut
206	201	2 Laite- ja muut vuokrat
207	201	2 Asennus- ja korj.tuotot
208	201	2 Laitemyynti
209	201	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
210	201	2 Liiketoiminnan muut tuotot
211	201	2 Ostot tilikauden aikana
212	201	2 Ulkopuoliset palvelut
213	201	2 Henkilöstökulut
214	201	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
215	201	2 Tuot. Ylläpitokulut
216	201	2 Kiinteistökulut
217	201	2 Matkakulut

218	201	2 Autokulut
219	201	2 Edustus
220	201	2 Markkinointi
221	201	2 Hallintopalvelut
222	201	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
223	201	2 Tietoliikennekulut
224	201	2 Muut liikekulut
225	201	2 Poistot
226	0	1 400X
227	226	2 Perusmaksut
228	226	2 Puhelinliikenne
229	226	2 Johtovuokrat
230	226	2 Ylläpitomaksut
231	226	2 Laite- ja muut vuokrat
232	226	2 Asennus- ja korj.tuotot
233	226	2 Laitemyynti
234	226	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
235	226	2 Liiketoiminnan muut tuotot
236	226	2 Ostot tilikauden aikana
237	226	2 Ulkopuoliset palvelut
238	226	2 Henkilöstökulut
239	226	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
240	226	2 Tuot. Ylläpitokulut
241	226	2 Kiinteistökulut
242	226	2 Matkakulut
243	226	2 Autokulut
244	226	2 Edustus
245	226	2 Markkinointi
246	226	2 Hallintopalvelut
247	226	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
248	226	2 Tietoliikennekulut
249	226	2 Muut liikekulut
250	226	2 Poistot
251	0	1 41XX
252	251	2 Perusmaksut
253	251	2 Puhelinliikenne
254	251	2 Johtovuokrat

255	251	2 Ylläpitomaksut
256	251	2 Laite- ja muut vuokrat
257	251	2 Asennus- ja korj.tuotot
258	251	2 Laitemyynti
259	251	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
260	251	2 Liiketoiminnan muut tuotot
261	251	2 Ostot tilikauden aikana
262	251	2 Ulkopuoliset palvelut
263	251	2 Henkilöstökulut
264	251	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
265	251	2 Tuot. Ylläpitokulut
266	251	2 Kiinteistökulut
267	251	2 Matkakulut
268	251	2 Autokulut
269	251	2 Edustus
270	251	2 Markkinointi
271	251	2 Hallintopalvelut
272	251	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
273	251	2 Tietoliikennekulut
274	251	2 Muut liikekulut
275	251	2 Poistot
276	0	1 42XX
277	276	2 Perusmaksut
278	276	2 Puhelinliikenne
279	276	2 Johtovuokrat
280	276	2 Ylläpitomaksut
281	276	2 Laite- ja muut vuokrat
282	276	2 Asennus- ja korj.tuotot
283	276	2 Laitemyynti
284	276	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
285	276	2 Liiketoiminnan muut tuotot
286	276	2 Ostot tilikauden aikana
287	276	2 Ulkopuoliset palvelut
288	276	2 Henkilöstökulut
289	276	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
290	276	2 Tuot. Ylläpitokulut
291	276	2 Kiinteistökulut

292	276	2 Matkakulut
293	276	2 Autokulut
294	276	2 Edustus
295	276	2 Markkinointi
296	276	2 Hallintopalvelut
297	276	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
298	276	2 Tietoliikennekulut
299	276	2 Muut liikekulut
300	276	2 Poistot
301	0	1 43XX
302	301	2 Perusmaksut
303	301	2 Puhelinliikenne
304	301	2 Johtovuokrat
305	301	2 Ylläpitomaksut
306	301	2 Laite- ja muut vuokrat
307	301	2 Asennus- ja korj.tuotot
308	301	2 Laitemyynti
309	301	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
310	301	2 Liiketoiminnan muut tuotot
311	301	2 Ostot tilikauden aikana
312	301	2 Ulkopuoliset palvelut
313	301	2 Henkilöstökulut
314	301	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
315	301	2 Tuot. Ylläpitokulut
316	301	2 Kiinteistökulut
317	301	2 Matkakulut
318	301	2 Autokulut
319	301	2 Edustus
320	301	2 Markkinointi
321	301	2 Hallintopalvelut
322	301	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
323	301	2 Tietoliikennekulut
324	301	2 Muut liikekulut
325	301	2 Poistot
326	0	1 440X
327	326	2 Perusmaksut
328	326	2 Puhelinliikenne

329	326	2 Johtovuokrat
330	326	2 Ylläpitomaksut
331	326	2 Laite- ja muut vuokrat
332	326	2 Asennus- ja korj.tuotot
333	326	2 Laitemyynti
334	326	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
335	326	2 Liiketoiminnan muut tuotot
336	326	2 Ostot tilikauden aikana
337	326	2 Ulkopuoliset palvelut
338	326	2 Henkilöstökulut
339	326	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
340	326	2 Tuot. Ylläpitokulut
341	326	2 Kiinteistökulut
342	326	2 Matkakulut
343	326	2 Autokulut
344	326	2 Edustus
345	326	2 Markkinointi
346	326	2 Hallintopalvelut
347	326	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
348	326	2 Tietoliikennekulut
349	326	2 Muut liikekulut
350	326	2 Poistot
351	0	1 445X
352	351	2 Perusmaksut
353	351	2 Puhelinliikenne
354	351	2 Johtovuokrat
355	351	2 Ylläpitomaksut
356	351	2 Laite- ja muut vuokrat
357	351	2 Asennus- ja korj.tuotot
358	351	2 Laitemyynti
359	351	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
360	351	2 Liiketoiminnan muut tuotot
361	351	2 Ostot tilikauden aikana
362	351	2 Ulkopuoliset palvelut
363	351	2 Henkilöstökulut
364	351	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
365	351	2 Tuot. Ylläpitokulut

366	351	2 Kiinteistökulut
367	351	2 Matkakulut
368	351	2 Autokulut
369	351	2 Edustus
370	351	2 Markkinointi
371	351	2 Hallintopalvelut
372	351	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
373	351	2 Tietoliikennekulut
374	351	2 Muut liikekulut
375	351	2 Poistot
376	0	1 46XX
377	376	2 Perusmaksut
378	376	2 Puhelinliikenne
379	376	2 Johtovuokrat
380	376	2 Ylläpitomaksut
381	376	2 Laite- ja muut vuokrat
382	376	2 Asennus- ja korj.tuotot
383	376	2 Laitemyynti
384	376	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
385	376	2 Liiketoiminnan muut tuotot
386	376	2 Ostot tilikauden aikana
387	376	2 Ulkopuoliset palvelut
388	376	2 Henkilöstökulut
389	376	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
390	376	2 Tuot. Ylläpitokulut
391	376	2 Kiinteistökulut
392	376	2 Matkakulut
393	376	2 Autokulut
394	376	2 Edustus
395	376	2 Markkinointi
396	376	2 Hallintopalvelut
397	376	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
398	376	2 Tietoliikennekulut
399	376	2 Muut liikekulut
400	376	2 Poistot
401	0	1 5800 - 5810
402	401	2 Perusmaksut

403	401	2 Puhelinliikenne
404	401	2 Johtovuokrat
405	401	2 Ylläpitomaksut
406	401	2 Laite- ja muut vuokrat
407	401	2 Asennus- ja korj.tuotot
408	401	2 Laitemyynti
409	401	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
410	401	2 Liiketoiminnan muut tuotot
411	401	2 Ostot tilikauden aikana
412	401	2 Ulkopuoliset palvelut
413	401	2 Henkilöstökulut
414	401	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
415	401	2 Tuot. Ylläpitokulut
416	401	2 Kiinteistökulut
417	401	2 Matkakulut
418	401	2 Autokulut
419	401	2 Edustus
420	401	2 Markkinointi
421	401	2 Hallintopalvelut
422	401	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
423	401	2 Tietoliikennekulut
424	401	2 Muut liikekulut
425	401	2 Poistot
426	0	1 583X - 586X
427	426	2 Perusmaksut
428	426	2 Puhelinliikenne
429	426	2 Johtovuokrat
430	426	2 Ylläpitomaksut
431	426	2 Laite- ja muut vuokrat
432	426	2 Asennus- ja korj.tuotot
433	426	2 Laitemyynti
434	426	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
435	426	2 Liiketoiminnan muut tuotot
436	426	2 Ostot tilikauden aikana
437	426	2 Ulkopuoliset palvelut
438	426	2 Henkilöstökulut
439	426	2 Vap.eht. Henkilöstökulut

440	426	2 Tuot. Ylläpitokulut
441	426	2 Kiinteistökulut
442	426	2 Matkakulut
443	426	2 Autokulut
444	426	2 Edustus
445	426	2 Markkinointi
446	426	2 Hallintopalvelut
447	426	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
448	426	2 Tietoliikennekulut
449	426	2 Muut liikekulut
450	426	2 Poistot
451	0	1 590X - 592X
452	451	2 Perusmaksut
453	451	2 Puhelinliikenne
454	451	2 Johtovuokrat
455	451	2 Ylläpitomaksut
456	451	2 Laite- ja muut vuokrat
457	451	2 Asennus- ja korj.tuotot
458	451	2 Laitemyynti
459	451	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
460	451	2 Liiketoiminnan muut tuotot
461	451	2 Ostot tilikauden aikana
462	451	2 Ulkopuoliset palvelut
463	451	2 Henkilöstökulut
464	451	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
465	451	2 Tuot. Ylläpitokulut
466	451	2 Kiinteistökulut
467	451	2 Matkakulut
468	451	2 Autokulut
469	451	2 Edustus
470	451	2 Markkinointi
471	451	2 Hallintopalvelut
472	451	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
473	451	2 Tietoliikennekulut
474	451	2 Muut liikekulut
475	451	2 Poistot
476	0	1 5990

477	476	2 Perusmaksut
478	476	2 Puhelinliikenne
479	476	2 Johtovuokrat
480	476	2 Ylläpitomaksut
481	476	2 Laite- ja muut vuokrat
482	476	2 Asennus- ja korj.tuotot
483	476	2 Laitemyynti
484	476	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
485	476	2 Liiketoiminnan muut tuotot
486	476	2 Ostot tilikauden aikana
487	476	2 Ulkopuoliset palvelut
488	476	2 Henkilöstökulut
489	476	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
490	476	2 Tuot. Ylläpitokulut
491	476	2 Kiinteistökulut
492	476	2 Matkakulut
493	476	2 Autokulut
494	476	2 Edustus
495	476	2 Markkinointi
496	476	2 Hallintopalvelut
497	476	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
498	476	2 Tietoliikennekulut
499	476	2 Muut liikekulut
500	476	2 Poistot
501	0	1 710X
502	501	2 Perusmaksut
503	501	2 Puhelinliikenne
504	501	2 Johtovuokrat
505	501	2 Ylläpitomaksut
506	501	2 Laite- ja muut vuokrat
507	501	2 Asennus- ja korj.tuotot
508	501	2 Laitemyynti
509	501	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
510	501	2 Liiketoiminnan muut tuotot
511	501	2 Ostot tilikauden aikana
512	501	2 Ulkopuoliset palvelut
513	501	2 Henkilöstökulut

514	501	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
515	501	2 Tuot. Ylläpitokulut
516	501	2 Kiinteistökulut
517	501	2 Matkakulut
518	501	2 Autokulut
519	501	2 Edustus
520	501	2 Markkinointi
521	501	2 Hallintopalvelut
522	501	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
523	501	2 Tietoliikennekulut
524	501	2 Muut liikekulut
525	501	2 Poistot
526	0	1 711X
527	526	2 Perusmaksut
528	526	2 Puhelinliikenne
529	526	2 Johtovuokrat
530	526	2 Ylläpitomaksut
531	526	2 Laite- ja muut vuokrat
532	526	2 Asennus- ja korj.tuotot
533	526	2 Laitemyynti
534	526	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
535	526	2 Liiketoiminnan muut tuotot
536	526	2 Ostot tilikauden aikana
537	526	2 Ulkopuoliset palvelut
538	526	2 Henkilöstökulut
539	526	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
540	526	2 Tuot. Ylläpitokulut
541	526	2 Kiinteistökulut
542	526	2 Matkakulut
543	526	2 Autokulut
544	526	2 Edustus
545	526	2 Markkinointi
546	526	2 Hallintopalvelut
547	526	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
548	526	2 Tietoliikennekulut
549	526	2 Muut liikekulut
550	526	2 Poistot

551	0	1 712X
552	551	2 Perusmaksut
553	551	2 Puhelinliikenne
554	551	2 Johtovuokrat
555	551	2 Ylläpitomaksut
556	551	2 Laite- ja muut vuokrat
557	551	2 Asennus- ja korj.tuotot
558	551	2 Laitemyynti
559	551	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
560	551	2 Liiketoiminnan muut tuotot
561	551	2 Ostot tilikauden aikana
562	551	2 Ulkopuoliset palvelut
563	551	2 Henkilöstökulut
564	551	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
565	551	2 Tuot. Ylläpitokulut
566	551	2 Kiinteistökulut
567	551	2 Matkakulut
568	551	2 Autokulut
569	551	2 Edustus
570	551	2 Markkinointi
571	551	2 Hallintopalvelut
572	551	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
573	551	2 Tietoliikennekulut
574	551	2 Muut liikekulut
575	551	2 Poistot
576	0	1 7130 - 7131
577	576	2 Perusmaksut
578	576	2 Puhelinliikenne
579	576	2 Johtovuokrat
580	576	2 Ylläpitomaksut
581	576	2 Laite- ja muut vuokrat
582	576	2 Asennus- ja korj.tuotot
583	576	2 Laitemyynti
584	576	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
585	576	2 Liiketoiminnan muut tuotot
586	576	2 Ostot tilikauden aikana
587	576	2 Ulkopuoliset palvelut

588	576	2 Henkilöstökulut
589	576	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
590	576	2 Tuot. Ylläpitokulut
591	576	2 Kiinteistökulut
592	576	2 Matkakulut
593	576	2 Autokulut
594	576	2 Edustus
595	576	2 Markkinointi
596	576	2 Hallintopalvelut
597	576	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
598	576	2 Tietoliikennekulut
599	576	2 Muut liikekulut
600	576	2 Poistot
601	0	1 7132 - 714X
602	601	2 Perusmaksut
603	601	2 Puhelinliikenne
604	601	2 Johtovuokrat
605	601	2 Ylläpitomaksut
606	601	2 Laite- ja muut vuokrat
607	601	2 Asennus- ja korj.tuotot
608	601	2 Laitemyynti
609	601	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
610	601	2 Liiketoiminnan muut tuotot
611	601	2 Ostot tilikauden aikana
612	601	2 Ulkopuoliset palvelut
613	601	2 Henkilöstökulut
614	601	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
615	601	2 Tuot. Ylläpitokulut
616	601	2 Kiinteistökulut
617	601	2 Matkakulut
618	601	2 Autokulut
619	601	2 Edustus
620	601	2 Markkinointi
621	601	2 Hallintopalvelut
622	601	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
623	601	2 Tietoliikennekulut
624	601	2 Muut liikekulut

625	601	2 Poistot
626	0	1 715X
627	626	2 Perusmaksut
628	626	2 Puhelinliikenne
629	626	2 Johtovuokrat
630	626	2 Ylläpitomaksut
631	626	2 Laite- ja muut vuokrat
632	626	2 Asennus- ja korj.tuotot
633	626	2 Laitemyynti
634	626	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
635	626	2 Liiketoiminnan muut tuotot
636	626	2 Ostot tilikauden aikana
637	626	2 Ulkopuoliset palvelut
638	626	2 Henkilöstökulut
639	626	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
640	626	2 Tuot. Ylläpitokulut
641	626	2 Kiinteistökulut
642	626	2 Matkakulut
643	626	2 Autokulut
644	626	2 Edustus
645	626	2 Markkinointi
646	626	2 Hallintopalvelut
647	626	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
648	626	2 Tietoliikennekulut
649	626	2 Muut liikekulut
650	626	2 Poistot
651	0	1 38XX
652	651	2 Perusmaksut
653	651	2 Puhelinliikenne
654	651	2 Johtovuokrat
655	651	2 Ylläpitomaksut
656	651	2 Laite- ja muut vuokrat
657	651	2 Asennus- ja korj.tuotot
658	651	2 Laitemyynti
659	651	2 Muut myyntituotot ja oikaisut
660	651	2 Liiketoiminnan muut tuotot
661	651	2 Ostot tilikauden aikana

662	651	2 Ulkopuoliset palvelut
663	651	2 Henkilöstökulut
664	651	2 Vap.eht. Henkilöstökulut
665	651	2 Tuot. Ylläpitokulut
666	651	2 Kiinteistökulut
667	651	2 Matkakulut
668	651	2 Autokulut
669	651	2 Edustus
670	651	2 Markkinointi
671	651	2 Hallintopalvelut
672	651	2 Kontt.kulut ja painotuotteet
673	651	2 Tietoliikennekulut
674	651	2 Muut liikekulut
675	651	2 Poistot
